[...]ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

[Б]УРЯТ ҮНЭН

[К]ПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 94 (9848) | 1962 оной апрелиин 20, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Кубын Республикын премьер-министр нүхэр Фидель Кастро Руста

Кубын революциин нангин туйлалтануудта халдан ороһон гадаадын оронуудай хүлһэншэдэй-революцида харша этэгээдүүдэй дээрмэшэ бандануудые Кубын арадай, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй эрид шангаар бута сохиһоор жэл гүйсэһэнэй ойтой дашарамдуулан Советскэ Союзай арадуудай халуун амаршалгые, эрхэ сүлөөтэ, бэеэ даанхай Кубые байгуулгада саашанхи амжалта туйлахыетнай хүсэжэ байһыемнай хүлеэн абахыетнай Танине, танаар дамжуулан Кубын баатарлиг арадые гуйнаб.

Плайя-Хирондо интервентнүүдэй диилдэһэн ушар Кубын арадай бата бэхи нэгэдэлтэй, социалистическэ революциин хэрэгые эсэстэнь хүрэтэр хамгаалхаар тэрэнэй шууд сэхээр шиидэнги, Кубын революционно правительствые тойрон тэрэнэй нягтаар жагсанги байһые бүхы дэлхэйдэ элеэр харуулаа.

Кубын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха гэһэн империалистнуудай ямаршье шэнэ һэдэлгэнүүд нёдондо жэлэй апрелинхидэ орходоо бүрн эшэгүүритэ муухайгаар буруу һүрэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэб. Кубын арад өөрынгөө үнэн зүб түүхэтэ тэмсэлдэ гансаарданги бэшэ. Тэрэ бүхы дэлхэй дээрэ өөрын үнэн сэхэ олон ханинартай. Тэдэнэй дунда совет арад бии. Кубын ханинар тэрээнһээ туһаламжа, дэмжэлгэ хэзээдэшье абаха.

Өөрынгөө Эхэ ороной нэрэ хүндые, эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые шэн зоригтойгоор хамгаалжа байһан Кубын Республикын эрэлхэг зоригто арадта совет арадай аха дүүгэй, хани ёһоной мэдэрэлтэй байһые энэ ушартай дашарамдуулан элирхэйлэн мэдүүлнэб.

Н. ХРУЩЕВ,
СССР-эй Министрнүүдэй
Соведэй Түрүүлэгшэ.

Москва, Кремль,
1962 оной апрелиин 18.

[К]олхоз, совхозуудай үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ агрономуудай, зоотехнигүүдэй, хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэдэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ тухай

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1962 оной апрелиин 12-ой тогтоол

[...]низм байгуулалтын [...]н шата, хүдөө ажа[...] һайнаар хүтэлбэрил[...]хо талаар партиин [...]уд» тухай ЦК-гэй [...]й шиидхэбэринүүдые [...]дэ хүдөө ажахын [...]тэд — агрономууд, [...]механизаторнууд, [...]уд, ветеринарна [...] экономистнууд хүн[...]арюусалгатай үүргэ [...] зэргэтэй гээд [...] Центральна Коми[...]Р-эй Министрнүүдэй [...]мдэглэнэ.

[...] ажахыда мэргэжэл [...] хүдэлмэрилэгшэдые [...] талаар Коммуни[...] парти, Советскэ пра[...]ю ехэ хүдэлмэри хээ. [...]эдэ хүдөө ажахыда [...]а гаран, тэрэ тоодо [...]совхозуудта, заһаба[...]хническэ станци[...] мянган мэргэжэл[...]лнэ. Дунда зэргээр [...]эхэдэ, хүдөө ажахын [...]нда эрдэмтэй табан [...]э колхоз, совхоздо [...] Энэ хадаа социалис [...]ахын ехэ хүсэн бо[...]

[...] ажахын олон мэргэ[...]хэ оронойнгоо үмэнэ[...]уудаа нэрэтэй соло[...]үргэнэ, хүдөө ажа[...]уктнуудые бүри эл[...]хын түлөө бүгэдэ [...]эмсэлдэ[...]эдэбхитэй[...]адалсана. Мэргэжэл[...]ндаһаа үйлэдбэриин [...]г ехэтэй олон эм[...] урган гараа. Тэдэ[...] дотор хүдөө ажахын [...]ууды элбэг дэлбэг [...]зорилго шиидхэлгэдэ [...]ha нэмэри оруулал[...]

[...] мэргэжэлтэдэй, Вин[...]астиин Партиин XXII [...]нэрэмжэтэ колхозой [...]шэ, агроном нүхэр [...]вун, Алтайн хүдөө [...]институдай туршал[...]ын агроном нүхэр [...]анова, Хойто-Казах[...]бластиин «Мамлют[...]кэ совхозой директор, [...] нүхэр Б. Н. Дворец[...]ркасска областиин [...]а Украина» гэжэ [...]түрүүлэгшэ, агроном [...]. Буркацкая, Моск[...]бластиин «Кленово[...]» гэжэ совхозой ди[...]оотехник нүхэр А. А. [...], Тюмениин обла[...]Песьяновский» гэжэ [...] зоотехник нүхэр [...]бина гэгшэдэй нэрые [...]уд угаа ехээр хүн[...]йна.

[...]лон хүдөө ажахын бу[...] түрүү мэргэжэлтэд [...]ар бүхэниие бодолтой [...]эглэхэ талаар гай[...] жэшээнүүдые бодо[...]зэрэ харуулаа, ороо[...] мяха, һү, техническэ [...]уудые элбэг ехээр [...]олоо. Иимэ ажахы[...]кономическа талаар [...]огдожо үйлэдбэри эр[...], тарянай газарай [...]эндэ гаргашалһан [...]эн ехэ тэжээлэй [...]эдэгэйнь жэшээгээр [...]ахын ургамал бүхэ[...] тодорхойлогдодог [...]ахын арга боломжо[...]орхойлходоо, урга[...]үгэдэг ургамалнуу[...]куруза, сахарай свёк[...] тэжээлэй бобы, мор[...]абарилан хэлэбэл [...] тэжээлэй единицэ [...]мэ болохолоороо, [...] бүри түргэнөөр эл[...] шадахаар урга[...] колхоз, совхозууд[...]аридаг болохо зам [...]д табиһан байха

[...]ахын түрүү мэргэ[...]даа наука болон [...] дээрэ бии болоһон [...]юмэнүүдые шада[...]эрэглэнэ, тэдэнэр [...] шадабариие саг [...]дэшэлүүлнэ, агро[...] болон зоотехниче[...]

скэ эрдэмые һайнаар шудалһан байхаһаа гадна, хүдөө ажахын техникые эрхимээр мэдэдэг, энэ техникые хэрэглэжэ шададаг.

Хүдөө ажахын түрүү мэргэжэлтэдэй шадамар хүдэлмэри тэмдэглэхэ зуураа, колхоз, совхозуудай агрономуудай, зоотехнигүүдэй, бусад мэргэжэлтэдэй хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ горьтой дутуунууд бии гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет онсолон тэмдэглэнэ.

СССР-эй хүдөө ажахы шанарайнгаа талаар хубилһан, хүдөө нютагуудта революционно шэнэдхэлгэнүүд болоһон байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозууд бэхижээ, шэнэ газар элдүүрилдэг районуудта хэдэн мянган томо совхозууд, тэрэшэлэн томо городууд, промышленна центрнүүд шадар овощ ургуулдаг, мал үсхэбэрилдэг олон совхозууд байгуулагдаа. Энэ хадаа агрономическа болон зоотехническэ хүдэлмэри үндэһөөрнь шэнэдхэхэ эрилтэ табиһан байна. Хэрбээ урдань, агротехническэ гуримуудые зохёогоод, таряашадта зүбшэл үгөөд, агрономой хүдэлмэрee хизаарладаг байгаа һаа, томо социалис ажахынуудай байгуулагдаһан эрхэ байдалда агроном хадаа үйлэдбэриие эмхидхэлгын, тэрэнэй эсэсэй үрэ дүнгэй түлөө харюусалгые бэедээ даажа абаха, эрдэм ухаанай болон техникын мэдээнүүдтэ үндэһэлэн ажахыгаа эрхилхэ ёһотой болоһон байна.

Иимэ ехэ шэнэдхэлгэ хэхэ шухала байһые олон мэргэжэлтэдэй ойлгоогүй байһые шаналхаар. Агрономическа болон зоотехническэ хүдэлмэри эмхидхэлгын онол аргын талаар тэдэнэр хуушанайнгаа хараа бодол баримталдаг зандаа үлөөд, үйлэдбэриие эмхидхэгшэд болоогүй, харин зүбшэл заабари үгэгшэд байһан зангаараа үлэһэн байха юм. Энэ хадаа залуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ горьтой дутуунуудай бии байһанһаа нилээд ехээр дулдыдаа. Үйлэдбэриие эрхилэлгэдэ агрономой эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ эрилтэ табидаггүй ногоо тарилсажа газар тарялан эрхилхэ гуримда үндэһэлэн хүдөө ажахын дээдэ, дунда һургуулинууд залуу мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлдэг байгаа.

Һургуулинуудта һурахадаа агрономууд, зоотехнигүүд, инженернүүд зохихо техническэ эрдэм шудалдаггүй, тэрэшэлэн үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ эмхидхэлэй дүршэлнүүдые олодоггүй байгаа. Тэрээнһээ уламжалан залуу мэргэжэлтэ олон ушарта колхоз, совхозуудай үйлэдбэриие эмхидхэлгын олон тодорхой асуудалнуудые шиидхэжэ шададаггүй, машиные һайнаар мэдэдэггүй, механизаторнуудта зүбшэл үгэжэ бирадаггүй, шухала болоһон ушарта техникые хэрэглэхэ талаар тэдэндэ бодото жэшээ харуулдаггүй байна бшуу. Бодото дүршэлгүй байһанһаа боложо зарим ушарта агроном ажал хэхэ дурагүй һэбхи хүн болошодог, энэ хадаа агрономическа мэргэжэлдэ огто тааруугүй байна бшуу. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан мэргэжэлтын нэрэ хүндэ хухарна, тэдэндэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд буруугаар хандадаг болоно.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ талаар СССР-эй Хүдөө ажахын министерство буруу хараа бодол баримталдаг байгаа. Мэргэжэлтэдэй бэлэдхэл дээшэлүүлхэ курсанууд имагтал хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ байгуулаг[...]

даад, агрономууд ногоо тарилсажа газар тарялан эрхилхэ гуримай үндэһэ һуурине жэлһээ жэлдэ дабтажа үзэдэг байгаа. Түрүү ажахынуудта колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдые эльгээжэ һургаха ябадал оройдоошье байгаагүй. Теэд иимэл аргаар һуралсал эмхидхэхэ гээшэ агрономдо, зоотехнигтэ, бусад мэргэжэлтэдтэ ехэ туһа хүргэжэ шадаха байгаа бшуу.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые ажаһуудалай талаар түбхинүүлхэ тухай зарим партийна, советскэ организацинууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд оролдолго гарганагүй, тэдэнэй олон бодото эрилтэнүүдтэ хайхарамжагүйгөөр хандана гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ. Мэргэжэлтын ажалай түлөөһэн олон ушарта хамаагүйгөөр доошолуулагдадаг, тиихэдэ мэргэжэлтэдтэ тон шухала удхашанартай эдэ асуудалнуудта партийна организацинууд хамааралсанагүй. Мэргэжэлтэдые байраар, замда ябаха хэрэгсэлнүүдээр хангаха тухай олон колхоз, совхозуудта анхарал табигданагүй.

Хүдөө ажахы хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгахада, юрэнхыгөөр ударидахаяа болижо, колхоз, совхоз бүхэнэй үйлэдбэриие тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг болоходо таарамжатай гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленум мэдэрһэн байгаа. Энээнһээ уламжалан агрономическа, зоотехническэ хүдэлмэри үндэһөөрнь шэнэдхэхэ, ажахые хүтэлбэрилгэдэ, үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ, эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые хүдөө ажахыда үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэ мэргэжэлтын дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ шухала болоно.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтоогоо:

1. Колхоз, совхоз бүхэндэхи мэргэжэлтэдэй байдалые шэнжэлэн мэдэхыень, мэргэжэлтэдые бүри зүбөөр хубаарилха, хэрэглэхэ хэмжээнүүдые абахыень, колхоз, совхоз бүхэнэй үйлэдбэриин онсо өөрэ шэнжэдэ тааралдуулан мэргэжэл ехэтэй агрономуудаар, зоотехнигүүдээр, ветеринарна врачуудаар, инженернүүдээр, бусад мэргэжэлтэдээр бүхы колхоз, совхозуудые хангахыень, тиихэдээ гээгдэнги, дунда зэргын колхоз, совхозуудые шадабари ехэтэй мэргэжэлтэдээр хангаха тухай тусгаар оролдолго гаргахыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, райкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомуудые, облгүйсэдкомуудые, райгүйсэдкомуудые, нютагуудай үйлэдбэриин управленинүүдые уялгалха.

2. Хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай ургасые, мал ажалай ашаг шэмэ үгэлгые эрид ехээр дээшэлүүлхэ; колхоз, совхоз бүхэндэ үрэһэ ургуулгые жэшээтэ һайнаар эмхидхэхэ; органическа, минеральна үтэгжүүлгэ бүри ехээр абажа, гамтай һайнаар хэрэглэхэ; үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта техникые бүри зүб һайнаар ашаглаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, единицэ продукци абахын тулада хүсэ гаргашалгые доошолуулха хэрэгтэ агрономуудай, зоотехнигүүдэй, инженернүүдэй, хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэдэй бүхы ажал-ябуулга зорюулагдаха ёһотой.

Жэшээнь, бар хүсэ гаргашалангүйгөөр кукуруза, сахарай свёкло ургуулжа абаха, кукурузын силос, сахарай свёкло, бусад шэмэтэ тэжээл [...]

үрэ ехэтэйгээр шахаха гэхэ зэргын түрүү онол аргануудые өөрынгөө ажахыда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үнеэ һааха «Ёлочка» түхэлэй талмайнуудые түхеэрхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые түргэнөөр элбэгжүүлхээр бусад хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гээшэ агрономуудай, зоотехнигүүдэй, инженер-механизаторнуудай үүргэ болоно.

3. Ногоо тарилсажа газар тарялан эрхилхэ гуримай дутуутай, тулюур туйган байһыень түрүү эрдэмтэдэй дэмжэлгэтэйгээр парти элишэлһэн байна. Ногоо тарилгатай гуримай хойшолонгуудые усадхалгада агрономууд, хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Ногоо тарилсажа газар тарялан эрхилхэ гуримай хойшолонгуудые усадхалгада хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые элсүүлэн эмхидхэхыень, ногоо тарилгатай гуримые зоримгойгоор үгы хэжэ, полинууд дээрээ пропашной болон бусад үнэтэ ургамалнуудые тарижа ороһон агрономуудай үүсхэлые али болохоор дэмжэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, нютагай партийна органуудые, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгална.

4. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ гурим зохёохыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, крайгүйсэдкомуудта, облгүйсэдкомуудта даалгаха. Агрономуудай, инженер-механизаторнуудай, зоотехнигүүдэй, ветеринарна врачуудай, экономистнуудай, бусад мэргэжэлтэдэй бэлэдхэл дээшэлүүлхэ һургуулинуудые туршалгын-жэшээтэ колхоз, совхозуудай гү, али һуралсалай-туршалгын ажахынуудай дэргэдэ байгуулха гол ёһые дурсагдаһан гуримай үндэһэ һуури болгохо.

Түрүү ажахыда үйлэдбэри эмхидхэлгын бодото дүй дүршэл һуралсалайнгаа үедэ мэргэжэлтын оложо шадахаар һургуулинуудта һуралсалай-үйлэдбэриин хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ ёһотой:

а) туршалгын-жэшээтэ колхоз гү, али совхоздо үйлэдбэри эмхидхэлгын онол аргануудые (ороoһото, бобово ургамалнуудай, кукурузын, сахарай свеклын, бусад ургамалнуудай баян ургаса ургуулжа абалгые; пропашной ургамалнуудые тарижа ургуулха хүдэлмэри оньһожоруулгые; үнеэ һааха, фермэнүүдтэхи үйлэдбэриин бусад хүдэлмэри оньһожоруулгые; үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ аргануудые болон бусадые) шэнжэлэн мэдэхэ ёһотой;

б) мэргэжэлтэ хадаа үйлэдбэриин технологиие, эмхидхэлгыень шэнжэлэн мэдэхэһээ гадна, ажалай түрүү онол аргануудые бодото хэрэг дээрэ хэрэглэжэ һураха зэргэтэй;

в) хүдөө ажахын техникые шудалалгада тусгаар анхарал хандуулагдаха ёһотой. Һуралсалайнгаа үедэ агроном бүхэн хүдөө ажахын гол шухала машинануудые жолоодожо һураха ёһотой.

Техникые шудалха гээшэ хүдөө ажахын мэргэжэлтын хойшолуулашагүй зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет онсолон тэмдэглэнэ. Газар тарялан саашадаа бүри ехээр оньһожоруулагдаха болоно. Энэ хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые оньһожоруулхын түлөө, техникые хүсэдөөр ашаглахын түлөө эдэбхитэй тэмсэл[...]

хын мэргэжэлтэдэй үмэнэ табина.

5. Мэргэжэлтэдэй теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхэ зорилгоор һуралсалай газарнуудай, хүдөө ажахын научно-шэнжэлэлгын институдуудай, туршалгын станцинуудай дэргэдэ агрономуудай, зоотехнигүүдэй, бусад мэргэжэлтэдэй богони болзорой семинарнуудые ходоодоо үнгэргэдэг байхада таарамжатай гэжэ тоолохо. Семинарнуудай үедэ теоретическэ шэнэ шэнэ шэнжэлэлгэнүүдтэй, туршалгын ажахынуудта үйлэдбэриие эмхидхэлгын дүршэлтэй мэргэжэлтэд танилсаха зэргэтэй.

6. Ажахыда мал ажалай продуктнуудые абалгаар доро дурсагдаһан хэмжээндэ хүрэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй агрономой, зоотехнигэй, ветеринарна врачын, бусад мэргэжэлтэдэй шухалын шухала зорилго болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно:

1-дэхи шата — тарянай газарай зуун гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай зуун гектар бүридэ 16 центнер мяха абаха.

2-дохи шата — тарянай газарай зуун гектар бүридэ 100 центнер мяха абаха.

3-дахи шата — тарянай газарай зуун гектар бүридэ 150 центнер мяха абаха.

Мал үсхэбэрилхэ гол пүхэсэл — тэжээл болоно. Кукурузын, сахарай свёклын, горохын, бобынуудай, морковиин, бусад үнэтэ ургамалнуудай үндэр баян ургаса абажа, малдаа тэжээл элбэгээр бэлдэхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй хүсэлэл оролдолго зорюулагдаха зэргэтэй.

Ороoһо таряа болон бусад продуктнуудые элбэгээр абахын түлөө тэмсэхэдээ ургаса абалгын талаар тухайлхада доро дурсагдаһан үрэ дүн туйлаха гээшэ нэрэ хүндымнай хэрэг болоно гэжэ колхоз, совхозуудай агрономууд, бүхы мэргэжэлтэд тоолохо ёһотой.

— Шэниисэ болон бусад ороoһото ургамалнууд	гектарай—	20—25	центнер
— Кукурузын ороoһон	гектарай—	50	центнер
— Горох	гектарай—	20—30	центнер
— Тэжээл болохо бобын ороoһон	гектарай—	20—30	центнер
—Силос болохо тэжээлэй бобы	гектарай—	200—300	центнер
— Сахарай свёкло	гектарай—	200—250	центнер
— Хлопок	гектарай—	25	центнерһээ бага бэшээр (колхоз, совхоз бүхэндэ)
— Наран сэсэг	гектарай—	20	центнер
— Хартаабха	гектарай—	120—200	центнер
— Овощ	гектарай—	250—300	центнер.

Мал ажалай продуктнуудые абалгын, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлгын талаар иимэ хэмжээндэ хүрэхэ гээшэ хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэдэй эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

7. Колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые үргэнөөр хабаадалсуулан, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй зохёоһон, тиигээд колхозой правлениин гү, али совхозой директорэй баталһан агротехническэ, зоотехническэ хэмжээ-ябуулганууд, мүн техникэ ашаглаха талаар хэмжээ-ябуулганууд уялгата ёһоор дүүргэгдэдэг байха гэжэ тогтоохо. Үйлэдбэриин асуудалнуудаар агрономой, зоотехнигэй үгэһэн заабаринууд, заводто инженерэй үгэһэн заабари шэнгеэр, заатагүй дүүргэлтэ болгогдохо ёһотой.

8. Бии байһан арга боломжонуудаа бүри хүсэдөөр ашаглаха хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй тусгаар анхаралые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хандуулна. Парти, правительство хадаа хүдөө ажахыда материально-техническэ туһаламжа бүри ехээр үзүүлхэ байна. Зүгөөр бии байһан техникые— тракторнуудые, комбайнуудые, хүдөө ажахын бусад машинануудые бүри ехэ бүтээсэтэйгээр ашаглаха гээшэ мүнөө гол шухала хэрэг болоно. Энэ хадаа колхоз, совхозуудай инженернүүдэй, Сельхозтехникын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын бүхы механизаторнуудай түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно.

9. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха хэмжээнүүдые абахыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нүүдые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомуудые, облгүйсэдкомуудые уялгалха.

Колхоз бүхэнэй хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй байха болбосон зохид гэрнүүдтэй байхань шухала гэжэ тоолохо; мэргэжэлтэдэй колхозһоо гаража, ондоо тээ ошожо хүдэлхэдэнь, эдэ гэрнүүдые шэнээр ерэһэн мэргэжэлтэдтэ үгэдэг байха.

10. Колхоз, совхозуудта хүдэлдэг хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые шухала болохо транспортаар хангахыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгалха. Колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдтэ худалдахын тулада худалдаа наймаанай организацинуудта мотоциклнуудые үгэхыень СССР-эй Госпланда даалгаха.

Мотоциклнуудта хэрэгтэй горючи, түрхихэ тоһо түлөөһэгүйгөөр үгэхыень, албанайнгаа хэрэгээр ябахадаа хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хэрэглэдэг мотоциклнуудай жэжэ заһабаринуудые ажахынуудай гаргашаар хэдэг байхыень совхозуудай директорнүүдтэ зүбшөөхэ, тэрэшэлэн колхозуудта һанамжалан дурадхаха.

11. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые үйлэдбэри дээрэ удаан саг соо хүдэлгэхэ зорилгоор колхозуудта иигэжэ һанамжалан дурадхаха:

а) ахалагша агрономой (агрономой), ахалагша зоотехнигэй (зоотехнигэй), ахалагша инженерэй (инженерэй, технигэй), ветеринарна врачай (ветеринарна технигэй) һара бүриин ажалай түлөөһые колхоздо колхозой түрүүлэгшын салин хүлһэнэй (колхозой түрүүлэгшэдэ тогтоогдоһон бүхы түхэлэй нэмэлтэ түлөөһэнүүдые, материальна урмашуулгануудые оруулалсан) 80—90 процентын зэргээр, зүгөөр хоёр жэлһээ дээшэ саг соо өөрынгөө мэргэжэлээр ажаллажа байһан мэргэжэлтэдэ һарын 80 түхэригһөө бага бэшэ байхаар тогтоохо;

б) дээдэ болон тусхай дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр колхозуудта хүдэлхэеэ ерэһэн залуу мэргэжэлтэдтэ түрүүшын хоёр жэлэй турша соо ажаллаха үедэнь ажалай түлөөһэ доро дурсагдаһан хэмжээтэйгээр: дээдэ эрдэмтэй хүнүүдтэ һарын 70 түхэригһөө бага бэшэ, тусхай дунда эрдэмтэй хүнүүдтэ һарын 60 түхэригһөө бага бэшээр тогтоохо;

в) бригаданууд болон фермэнүүдтэ хүдэлдэг мэргэжэлтэдтэ бригадын гү, али фермын абаһан бүхы продукциин сэнгые хараада абан, зүгөөр колхозой ахалагша мэргэжэлтын (мэргэжэлтын) ажалай түлөөһэнэй 80 процент тухай, тиихэдэ продукци бүхы дээрэнь абаха түсэбөө дүүргэһэн байгаа һаань 90 процент тухай байхаар тогтоохо;

г) хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса абаха, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ түсэбүүдые дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө, продукци абаха, тэрэнэй өөрынь үнэ химдаруулха түсэбүүдые дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө мэргэжэлтэдтэ ажалай нэмэлтэ түлөөһэ тогтоохо.

Мал ажалай продукци абалгын дүнгөөр кварталда нэгэ дахин, колхозой ажахын бусад һалбаринуудай продукци абалгын дүнгөөр жэлдээ нэгэ гү, али хоёр дахин нэмэлтэ түлөөһэ үгэдэг байха.

12. Колхоздо хүдэлжэ байһан хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые сүлөөлхэдөө хуули бусын ябадал гаргахагүй зорилгоор имагтал нютагуудай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин зүбшөөлөөр агроном, зоотехник, колхозой бусад мэргэжэлтэд хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэжэ болохо гэжэ тогтоохо.

13. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй бүхэсоюзна съездые 1963 ондо зарлажа, коммунис байгуулалтын мүнөө үеын эрхэ байдалда мэргэжэлтэдэй бэелүүлхэ зорилгонуудые хаража үзэхэдэ таарамжатай гэжэ тоолохо.

* * *

Колхоз, совхозуудта хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэд хадаа эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ шууд сэхээр, оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахыдахи бүхы шэнэ, түрүү юумэнүүдэй түлөө тэмсэхэ, түрүү ажахынуудай туйлаһан хэмжээндэ бүхы колхоз, совхозуудые ойрын жэлнүүдтэ гаргаха гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ. Өөһэдынгөө хүндэтэ тушаалда байхадаа шэн зоригтойгоор ажаллахыень, КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ, КПСС-эй Программые — коммунизм байгуулха программые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ эрхим туһа нэмэри оруулхыень мэргэжэлтэдые парти, правительство уряална.

КПСС-эй Центральна Комитет. **СССР-эй Министрнүүдэй Совет.**

В. И. Ленинэй түрэһөөр 92 жэлэй ойдо

ЛЕНИНЭЙ БАЙҺАН ГЭР СОО...

Агууехэ багшымнай алдар нэрэтэй холбоотой арюун нангин газарнууд Ленинград хотодо ехэ олон. Петербургда анха түрүүшынхеэ ажаллахаар ерэхэдээ Ленинэй байһан нэгэ байра тухайда энэ тэмдэглэл соо тобшохоноор тогтохомнай.

Оронойнгоо түб хотодо революционно хүдэлмэри эмхидхэхын тула Владимир Ильич 1893 оной августда Самараһаа ерэһэн юм. Тингээд түрүүшээр Сергиевскэ (мүнөө Чайковскиин нэрэмжэтэ), удаань Ямской (мүнөө Достоевскиин нэрэмжэтэ), Лиговско үйлсэнүүдтэ, хожомынь Лештуков (мүнөө Джамбулай нэрэмжэтэ) переулогта хэдэ хэдэн хоног байгаа. Ленинэй Петербург ерэмсээрнь, хаанай жандармнууд һалан һандангүй хойноһоонь мүрдэжэ мүшхэжэ оробо. Тиимэһээ эдэ байрануудай алинииньшье Лениндэ таагүй шэнги үзэгдэжэ, һүүлэй һүүлдэ Казачий (мүнөө Ильичын нэрэмжэтэ) переулогта нүүһэн гэхэ.

Тэрэ переулогай долоодохи номерой гэртэ ерэбэбди. Гурбан дабхар хуушан байшангай үүдэндэ хадаатай мрамор шулуун дээрэ ингэжэ һиилэгдэнхэй: «Энэ гэрэй арбан гурбадахи таһалгада 1894 оной февралиин 14-һөө 1895 оной апрелиин 25 хүрэтэр Владимир Ильич Ленин ажаһууһан, ажаллаһан юм». Эдэ мүрнүүдые сэдьхэлээ хүдэлгэн байжа уншаад, Ленинэй таһалгада оробобди. Арба үлүүтэйхэн дүрбэлжэн метр талмайтай, бишыхан таһалга... Досоонь оро дэбдихэр, диван, гурбан стул, багахан стол, дээрэнь арбаад ном, керосин дэн (электрын гал тиихэдэ байгаагүй), оронойнь хүл үзүүртэ нюур гараа угааха домбо, таас... Үлүү юумэн оройдоошье үгы. Агууехэ багшамнай нимэл юрын юумэнүүдые хэрэглэдэг байгаа хаям даа.

«Владимир Ильич энэ гэрые юундэ шэлээб гэхэдэ, эндэ дүтэхэн технологическа институт байһан юм. Ленинэй нүхэд, марксис бүлэгэй гэшүүд — Г. М. Кржижановский, В. В. Старков, С. И. Радченко болон бусад тэндэ һуугаа. Мүн энэ гэрһээ тиимэшье холо бэшэ, Публична (мүнөө Салтыков-Щедринэй нэрэмжэтэ) ехэ библиотекэ бии байгаа. Ленин тэрэ библиотекэ соо хүдэлмэрилхэһөө гадна, тэндэ Петербургын марксистнуудаар уулзадаг, хөөрэлдэдэг һэн»,—гэжэ музейе даагша Елена Павловна Бервинова хөөрэнэ.

Петербургда ерэн сасуугаа, Ленин тэндэхи марксистнуудтай танилсажа, тэдэнэй кружогто ороо. Марксизмые гүн ехээр мэдэдэг, тус һургаалые бодото байдалда зүбөөр хэрэглэжэ шададаг байһан дээрэһээ, Ленин Петербургын марксистнуудай ударидагшань болоһон байна.

Музей соохи экспонадууд — Ленинэй бэшэһэн, уншаһан номууд болон бусад материалнууд марксистска партии эмхидхэхын тулада Владимир Ильич Ленинэй хэһэн ажал хэрэгые гүнзэгыгөөр ойлгоходо туһална.

Ленин Петербургда ерэмсээрээ, народнигуудай ба «легальна марксистнуудай» үзэл бодолдо эсэргүүсэн эрид шангаар тэмсэжэ ороо. «Арадай ханинар» гэгшэд хэд бэ, социал-демократуудай урдаһаа тэдэнэр хайшан гээд тэмсэнэб?», «Народнигуудай һургаалай уг удха ба тэрээнииень господин Струве хайшан гээд шүүмжэлнэб» гэһэн угаа шухала зохёолнуудаа энэ гэртэ байхадаа бэшээ юм. Тиимэһээ тэдэ зохёолнуудтань зорюулагдаһан олохон зүйл — номуудайнь хэблэгдэһэн түрүүшын хэһэгүүд, фото буулгабаринууд стенд дээрэ табяатай. Энэ үедэ Ленинэй хүмүүжүүлһэн эрэлхэг зоригто революционер хүдэлмэришэдэй — манай республикын ажалшадта һайса мэдээжэ Иван Васильевич Бабушкин, мүн В. А. Шелгунов, В. А. Князев, И. И. Яковлев болон бусадай фото зурагууд харагдана. Тэдэ революционернүүдэй туһаламжаар Владимир Ильич Петербургын томо томо предприятинуудай — Путиловска (мүнөө Кировскэ), Семянниковско (мүнөө Невскэ), Обуховска (мүнөө «Большевик») заводуудай, Торитоной (мүнөө Э. Тельманэй нэрэмжэтэ) фабрикын болон бусад предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй нягта холбоо барисаа тогтооһон байгаа.

Невскэ заставын захадахи Смоленскэ үдэшын һургуулиин байшангые ханада үлгөөтэй зураг дээрэ харанабди. Н. К. Крупская, А. А. Якубова, Л. М. Книпович, П. Ф. Куделли, эгэшэ дүүнэр Невзороватан тэрэ һургуулида багшаар хүдэлхэ зуураа, социал-демократай эмхинүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байба. Тэрэ үеэр Владимир Ильич Надежда Константиновнатай танилсаа. Үдэшын һургуулиин олохон һурагшад — И. В. Бабушкин, П. С. Грибакин, аха дүүнэр Бодровтон ба бусад В. И. Ленинэй хүтэлбэрилдэг марксис кружогуудта хабаададаг байгаа.

Владимир Ильич хүдэлмэришэдые политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг, марксис кружогуудые өөрөө хүтэлбэрилдэг һэн гэдэг. Марксизмын һургаалые түрүү хүдэлмэришэдэй багахан кружогуудта ойлгуулан дэлгэрүүлдэг байһанаа, үргэн нийтэ хүдэлмэришэдэй дунда идхан ойлгуулдаг болохо зорилго В. И. Ленин табяад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлээ. В. И. Ленинэй үүсхэлээр 1894—95 онуудта социал-демократуудай хэдэ хэдэн зүблөөнүүд зарлагдаад, олоншотын дунда ойлгууламжын хүдэлмэри хэдэг болохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн юм. Олоншотын политическэ хүдэлмэри дэлгэрүүлхэдэнь марксистнуудта угаа ехэ туһа хүргэһэн Ленинэй документнүүд музей-байрын зүүн ханада харагдана. «Фабрика, заводуудай хүдэлмэришэдһөө нэхэгдэдэг яла тухай хуулиин тайлбарилга» гэһэн номынь стенд дээрэ табяатай. Хүдэлмэришэдэй тэрэ саанаа багахан салин хүлһые яла тохожо, мэхэлжэ хууража капиталистнуудай булимтаран абадаг тухай, хаанта хархис засагай, капиталис мүлжэгшэдэй урдаһаа хамтын хүсөөр жагсан тэмсэхэ ёһотой байһан тухай хүдэлмэришэдтэ ойлгосотой тодоор бэшэнэ. Мүн «Торитоной фабрикын эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ» хандажа Ленинэй бэшэһэн листовкын фото буулгабари музейдэ бии.

В. И. Ленин, Н. К. Крупская. (Уран зурааша П. Васильевай зураг). ТАСС-эй фотохронико.

Петербургын «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союзай» гэшүүдэй дунда Ленинэй һууһан фото зураг харагдана. 1895 оной намар Петербургын бүхы марксис бүлэгүүд В. И. Ленинэй хүтэлбэреэр «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союз» боложо нэгэдээ. «Тэмсэлэй союз» алдарта Коммунистическэ партиимнай эхин үрэнь мүн байгаа.

Владимир Ильич Ленин гүрүүтэй «Тэмсэлэй союзай» олохон гэшүүд 1895 оной декабриин найманай һүни баригдажа, түрмэдэ хаагдаа бэлэй. Түрмэ соо Ленинэй һууһан бишыхан таһалгын фото зурагые музейдэ ерэгшэд анхаран харадаг. Түрмын тэрэ уйтан харанхы таһалга соо В. И. Ленин арбан дүрбэн һара һуугаад, удаань Зүүн Сибириин Шушенска тосхондо сүлэгдэһэн юм.

В. И. Ленин үнгэрэгшэ зуунай ерээд оноор Питерэй хүдэлмэришэдэй дунда хоёр жэл дүрбэ һара ажаллаа. Тэдэнэй аяар жэл хоёр һарыень Ильичын переулогтахи энэ гэртэ байгаа бшуу. Ингэжэ Ленин багша пролетариадай түрүүшын революционно тэмсэлые хүтэлбэрилһэн, хүдэлмэришэн ангиие политическэ талаарнь хүмүүжүүлһэн, хаанта хархис засагай, хараал шэнгээһэн капитализмын урдаһаа эрид шанга тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиие жагсаан бэлдэһэн байна.

Агуу багшадаа арад түмэнэй айхабтар дуратай байдагые музейдэ ерэгшэдэй «һанамжын дэбтэртэ» олон хэлэн дээрэ бэшээтэй үгэнүүд яһала тодоор гэршэлнэ. «Ленинэй музей-байрые бидэ гүн анхаралтайгаар, ехэтэ һонирхожо харабабди. Агууехэ энэ хүнэй байһан эгээл юрын байра байдалые хараад, сэдьхэл зүрхэмнай доһолбо... Инаг түрэл Эхэ оронойнгоо аша туһада улам ехээр оролдожо, коммунизмын илалтые бүри түргэдхэхэ дурамнай бүри ехээр хүрэнэ»,—гэжэ тус хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ заводой залуу хүдэлмэришэд, коммунис ажалай бригадын гэшүүд бэшэнэ. «Ленинэй байрые ехэтэ һонирхожо харабабди. Манай багша Владимир Ильич Ленинэй ямар юрын байдалда байгаад, арад зоной революциин хэрэгэй түлөө али зэргэ ехээр оролдоһыень нюдөөрөө хаража ойлгобобди»,— гэжэ Корейн, Вьетнамай бүлэг студентнэр тэмдэглэнэ.

Үргэн уужам оронoймнай область, хизаарнуудһаа, хилын саанаһаа ерэһэн хүнүүд Ильичын переулогтахи энэ юрын гэр тээшэ шэглэн, бүлэг бүлэгөөрөөшье, ганса нэгээрээшье, үндэһэ яһанай илгаагүй, үбгэн залуугүй ябажал, ябажал байдаг.

Ц. БУДАЕВ.

Ленинград хото, апрелиин 14.

Нэгэшье хурьган гарзалаагүй

ЗАКАМЕН. Эндэхи XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид байгша ондо бүхы эхэ хонидоо жэлэй түрүүшын кварталда бултыень түрүүлжэ, түлынь гарза хоролтогүйгөөр абажа байна. Үнгэрэгшэ гурба һарын туршада колхоздо хамта 3,5 мянган хурьгад абтаад, нэгэшье толгой үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Артелиин 2-дохи бригадын дүй дүршэл ехэтэй хонишодой нэгэн Жамса Бадмаевай даадаг отарада хурьгад олон абтажа, бүрин бүтэнөөр томо болгогдожо байнхай. Эндэ хамта 380 гаран хурьган абтаа. Мүн тэрэнэй хүршэ хонишон Жамса Цыренжаповай отара баһал 370 гаран хурьгатай болоо.

— Бүхы эхэ хонидоо хаһа саргтань богонихон болзор соо искусственна аргаар үрэжүүлжэ шадаһанаймнай ашаар нёдондонойхиһоо хурьган һураггүй олон абтаба. Мүнөө олонхи отаранууднай 100 эхэ хонин бүриһөө 85—90 хурьга абанхай. Үбһэ тэжээлээ өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэжэ, баһал ядамаргүй ондо орожо байнабди,—гэжэ хонишон Жамса Бадмаев хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн колхозой хонишод энэ жэлдэ түрүүшынхеэ нарай хурьгадта ургуулһан ороохо эдюулдэг болоо. Энэнь тон һайн байгаа.

Г. Тугутов.

БУРЯТ ҮНЭН
2-дохи нюур

Монголой Арадай Республикаһаа

МНР-эй газар тарялангай хүгжэлтэ

Олон жэлэй түүхэтэй Монголой газар тарялан оронойнгоо экономикодо ямаршье нүлөө үзүүлдэггүй байһанаа мүнөө арадай ажахын шухала һалбаринуудай нэгэниинь болонхой.

Газар тарялангай хүгжэлтэ 1959 ондо болоһон МНРН-гэй XIII съездын, партиин ЦК-гэй Гурбадахи Пленумэй һүүлээр эхилээ. Тэндэ газар тарялангай үйлэдбэри хүгжөөхэ, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ арад зоноо өөһэдынгөө ургуулжа абаһан талхаар хангаха зорилго табигдаа һэн.

Тингэжэ 1959 онһоо Советскэ Союзай мэргэжэлтэдэй болон техническэ туһаламжаар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ захалаа. Энэ хүдэлмэри 1960 ондо бүри үргэдөө.

Түрүүшын жэлдэ 4 целиннэ госхоз эмхидхэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдын ашаар 1957 ондо 83,2 мянган гектарта таригдадаг байбал, 1959 ондо 163,8 мянган гектарта, 1960 ондо—265,5 мянган гектарта хүргэгдөө. Жэлһээ жэл бүри ургаса дээшэлнэ. Хэрбээ 1957 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 6,2 центнер таряан хуряагдадаг һаа, 1960 ондо—10,4 центнер болоһон байха юм. Юроогэй, Хархорин, Түбшрүүлэгэй, Зүүн Бүрэнэй болон бусад госхозууд бүри ехэ ургаса абана. Зарим госхозууд гектарай 30—44 центнер шэниисэ ургуулна.

1960 ондо орон доторнай бүхыдөө 16 миллион пүүд таряа абтаа гэхэ гү, али 1957 онойхитой жэшэбэл 5,5 дахин ехэ болоно. Тэрэ тоодо 13,5 миллион пүүд шэниисэ хуряагдаа гэхэ гү, али 11,1 дахин дээшэлһэн байха юм. Газар тарялангай ажахы эрид хүгжөөһэнэй эсэстэ гүрэмнай арад зоноойнгоо эрилтые талхаар гол түлэб хангадаг болоо.

Шэниисэ ургуулхынгаа хажуугаар орон доторнай бусад зүйлэй таряа, овощ, тэжээлэй, техническэ ургамалнууд, тэрэ тоодо ячмень, овёс, кукуруза болон бусад ургамалнууд таригдана.

Мүнөө үедэ орон дотор тарялангай дүрбэнэй гурбан хубинь госхозуудта элдүүрилэгдэнэ. Гол түлэб тэдэнэр лэ гүрэндэ таряа оруулна гээшэ.

Газар тарялангай ажахые хүгжөөхэ гол үндэһэ һууринь юун бэ гэхэдэ, тэндэ техникэ, түрүү арга дүрэ үргэнөөр хэрэглэхэ болоно. Энэ зорилгоёо шиидхэхэдэмнай Советскэ Союз ехэ туһа хүргэнэ.

Хэрбээ хубисхалай урда тээ газараа модон анзаһаар, модон борнойгоор элдүүрилдэг, мори, сараар зүдхүүлдэг байбал, мүнөө үедэ хүдөө ажахымнай үйлэдбэри шэнэ үеын хүсэтэ техникээр—трактор, комбайн болон бусад машинануудаар хангагдана. Тэрэниие Советскэ Союзһаа абадаг байнабди. Тиимэһээ газар тарялангай хүдэлмэри хүдөө ажахын эгээн лэ ехээр оньһожоруулагдаһан һалбари болонхой. Тарялангай бүхы гол хүдэлмэринүүд: тарилга, ургасын хойноһоо харууһалга, ургаса хуряалга, ороохо сэбэрлэхэ, тэрэниие тээхэ, буулгаха ажал оньһожоруулагдаа.

Мүнөө үедэ хахалагдадаг газарай 1000 гектар бүридэ 6,2 трактор, хуряалгын 1000 гектар бүхэндэ 4,6 комбайн хүртэнэ. Газар тарялангай хүдэлмэриие оньһожоруулжа эхилхэдээ хүдөө ажахын бусад һалбаринуудта техникэ нэбтэрүүлхэдэ зохид боложо үгэнэ.

Тарилгын талмай ургэдхэхынгөө хажуугаар газар хахалха, ороохо таряа болон овощ ургуулха хүдэлмэридэ түрүү арга нэбтэрүүлэгдэнэ. Жэшээнь, хэрээһэлүүлэн ба нарин зуруудтайгаар, квадратно-гнездовой аргаар тариха, ургасые амяарлан хуряаха гэхэ мэтэ арганууд бүхы ажахынуудта хэрэглэгдэдэг болонхой.

Тэрэшэлэн хүдөө ажахын ургамалнуудай хоротонтой, таряанай болон огородой ургамалнуудай элдэб үбшэнтэй, буртаг үбһэнтэй химическэ аргаар тэмсэхэ талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Мүн нютагай эрхэ байдалда таараха, баян ургаса үгэхэ сортын ургамалнуудые шэлэн гаргаха тушаа оролдогдоно.

Тогтууритай баян ургаса абаха хэрэгтэ тарялангые уһалха гээшэ ехэ удхашанартай. 1951 онһоо урда тээ манай Монгол орондо тарянай газарые уһалдаггүй тооной байгаа. Миил жэжэ божо газарые гэзгэнги, урдын аргаар уһалдаг һэн. Харин 1951 онһоо эхилжэ, инженернэ түхэлтэй уһалууриин барилганууд бодхоогдожо захалһан байна. Тэрэ хүдэлмэри жэлһээ жэл бүри үргэдэжэ байгаа. Мүнөө үедэ Цагаан Толгой, Зүүн Хараа, Борнуур болон бусад газарнуудаар 5000 гектар тарялан уһалха түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Тэрээнһээ гадна КНР-эй туһаламжаар Хархорин гэжэ газарта 8000 гектар уһалха түхеэрэлгэнүүд бүтээгдээ. Жаргалантын госхоз 1000 гектар уһалха түхеэрэлгэ өөһэдынгөө хүсөөр баряа.

Гэхэтэй хамта Цагаан Толгойн госхоздо Евэн-гол гэжэ уһан дээрэ сөөрэм тогтоогдоо. Тэндэнь 4 миллион кубометр уһан байха юм. Жаргаланта гэжэ гол дээрэ 1 миллион кубометр уһатай сөөрэм 1961 ондо баригдажа дүүрэһэн байна.

Гадна тарялангай газар уһалха, Кобдогой, Гоби Алтайн, Зүүн Хаанай, Баян Хонгорой аймагуудта бэлшээриие уһатай болгохо зорилгоор хэдэн арбаад километр утатай каналнууд малтагдаа. Тингэжэ хэдэн мянган гектар уһагүй байһан бэлшээри ашаглагдадаг болоо.

Саашанхи зорилгонууднай бүришье ехэ байна. 1965 ондо орон доторхи тарилгын талмай 753 мянган гектарта хүргэгдэхэ. Тэрэ тоодо уһалагдадаг 37 мянган гектар тарялангай газартай болохоор хараалагданхай. Баруун Туруун, Чойбалсан, Үндэр Хаанай болон бусад аймагуудта 23 мянган гектар тарялан уһалха түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэхэ ушартай.

М. Цэдэнбалжир,

Монголой хүдөө ажахын институдай ургамалай агрохими-физиологиин кафедрын багша.

ХАТУУ ЗОРИГТОЙ МЭРГЭЖЭЛТЭ

Хурсаһан хара нюдэтэй, урал дээрээ үлэ мэдэг шэрбэгэрхэн шарашаг һахалтай нюураараа шэртэн һуугаашамнай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хори гаран механизаторнуудай нэгэн, КПСС-эй гэшүүн нүхэр Жимбеев гээшэ. Жнирэй коммунист Дугаржап Нимаевичые элдин уужам, үрэжэлтэ баян сэлгеэ Ноёхон нютагта танихa, мэдэхэгүй хүниие олохонь бэрхэтэй байха. Энэмнай Мэнгы, Мэргээстын үргэн тарялан дээгүүр талын онгосо болоод, трактор агтын жолоо бариһаар тэбхэр арбан табан жэл болобо. Тиимэл хадань тэрэнэй үнэн сэхэ ажал хэрэгүүдээр нютагаархидынь омогорхохо ёһоороо омогорходог, саашанхи замдань сэдьхэл зүрхэнэйнгөө оёорһоо шэнэ шэнэ амжалта, ажабайдалдань далай ехэ жаргал хүсэжэ ябадаг юм.

Үнгэрһэн үе соо энэ мэргэжэлтын ургуулһан, амбаарта оруулһан ороохо таряае тоолохо болобол, одоо ехэ. Зүгөөр тэрэнэй ажалай арюун зам ганса энээгээр тайлбарилагданагүй, олон тоото залуушуулда үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулхаһаа гадна, шэнэ эдэбхи үүсхэл, үргэн олониитын зориг бадаруулдаг гуримтай. Нёдондо намарай хуряалга дээрэ нүхэр Жимбеев ехэ амжалта туйлажа, ганса түрэл нютагтаа бэшэ, бүхы Сэлэнгынгээ аймаг дотор алдаршаа һэн.

— Ямаршье хэрэгтэ үнэн зүрхэнэй оролдолго хэрэгтэй, тиигэбэл амжалта туйлагдадаг,—гэжэ тэрэ хөөрэдэг.—Саг үргэлжэ өөрынгөө эрдэм мэргэжэл дээшэлүүлжэ байха шухала. Энэ түбхын түрүүн табигдаха ёһотой, мүнөө үеын арюун нангин эрилтэ мүн. Энээнгүйгөөр холо ошохогүйш...

Үнэхөөрөө хатуу зоригтой энэ нүхэрнай эдэ асуудалнуудта ехэ анхаралаа хандуулдаг, ойлгоһоноо олоной дунда эрхэ бэшэ нэбтэрүүлхэеэ оролдодог һайн һайхан заншалтай юм. Тиигэбэшье өөрынгөө даруу номгон зангые тайлбарилһандал: — Минии хүнһөө үлүү хэһэн, бүтээһэн юумэ балай байхагүй. Бидэнэй амжалта оронoй түрүү механизаторнуудай туйлалтануудта орходоо үшөө тон бага. Энэ гээгдэлһээ гараха ёһотойбди. Механизатор бүхэн хабар зунай үнэтэ сагые зүбөөр хэрэглэхэ зэргэтэй,—гэхэ зуураа, үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.—Хүдэлмэриин сагые бодолготойгоор хэрэглэхын тула нэгэ час соо хэды шэнээн талмай элдүүрилхэб гэжэ гү, али нэгэ тойросые хэды саг соо эрьехэб гэжэ би уридшалан мэдэдэгби.. .

Ажалай алтан утаһаар артель колхозтоёо хуби заяагаа холбоһон механизатор Дугаржаб Нимаевичын дүй дүршэл энэ тэдыгээр хизаарланагүй. Тэрэ техникэдэ ехэ дуратай, тушаажа абаһан машинадаа эзэн ёһоор хандадаг, эбдэнгүйгөөр, огто миил зогсоонгүйгөөр ябуулжа байдаг. Трактортаа, комбайндаа саг сагтань техническэ
хэжэ, ябууд заһада
рээр байлгадаг. И
үбэлэй үедэ машин
кэдээ угаа наринаар
даг юм.
— Ажал хэхэдээ
зугаадаашье бэрх
шаашье тэгшэ хүн
гэжэ үетэн нүхэд,
зон дэмы магтадаг
Һаяхан болоһон
ликын механизатор
зүблөөндэ хабаада
рэл нютагаа бусаха
хэр Жимбеев бүри
тэйгээр, үндэр бүт
гээр ажаллахаб
дүүлээ, шахаа тан
үгөө. Ушарынь, тэрэ
зорилгоёо үшөө дахи
батадхаа, мүнөө хаб
ондоохон үе гэжэ хү
дэрбэ хаш.
— Парти намайе
зоригжуулаа. Һүүлэ
хэн жэлэй турша
ажахыгаа улам хү
түүхэтэ тогтоолнууд
гаа. Энээндэ мэргэж
хэн харюусаха ёһото
жэ хөөрөө.
Олоной нэгэн, эрх
ханизатор Дугаржаб
беевэй үгэнүүдтэ ү
хэнһөө этигэмээр. «
зориһондоо» гэһэн у
гэлдэр арадай аман
нимэл зоригтой
эшэ үндэһэтэй.

И. Оч

АМЖАЛТА ТУЙЛАХА АРГАТ

Байгалай леспромхозой модо бэлэдхэлэй Безымянный пунктын хүдэлмэришэд модо отолхо участогуудаа һэлгэн олон дахин зөөжэ, модо бэлэдхэхэ 1961 оной түсэб дүүргээгүй байгаа. Энэ жэлдэ хуушан участок дээрээ ажаллаха гэжэ шиидээд, түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Бии байһан арга боломжонуудаа һайнаар хэрэглэжэ эхилһэнэй ашаар бага комплексно бригаданууд даабаряа түрүүшын үдэрһөө амжалтатайгаар дүүргэжэ захалһан байна. Январиин тэн багта пунктын бүхы бригадануудай хоорондо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ һэн.

Ингэжэ тус пунктынхид таба мянган кубометр модо бэлэдхэхын орондо 6781 кубометр бэлэдхэжэ, һара бүриингөө даалгабари үлүүлнэ. Январь һарын дүнгүүдээр тус пунктынхид Бүхэсоюзна нэгэдэхи шанда хүртэлсэһэн байгаа. Энэ пунктда Ой. модоной промышленностиин министерствын ба профсоюзай ЦК-гэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа һэн. Түрүүшынгээ амжалтаар зоригжоһон модошод ажалайнгаа эршэ удаадахи һаранuудта һуладханагүй. Гадна нэгэ мянган түхэригэй салин алмагдаһан байна. Март соо тэдэнэр бүри эршэмтэйгээр ажаллаа. Трактористнууд Александр Чой, Борис Ринчино, Сергей Шилкин гэгшэдэй ажалладаг бага комплексно бригаданууд мартын 22-то кварталайнгаа түсэбые
үлүүлэн дүүргэһэн ю
һээ хоёр үдэрөөр
кварталай түсэбые
тухайгаа бусад бр
мэдээсээ.
Түсэбөө дүүргэхын
циалис мүрысөөн
дэлгэрүүлэгдэжэ, ту
хид түсэбөө 122 про
гээд, леспромхозой
складта 20 мянга ш
метр модо зөөһэн б
нөө тус пунктда
дүүргэдэггүй хүн үг
Модо бэлэдхэгшэд
новщигууд балайш
гээгдэнэгүй. Модо а
рэ хүдэлжэ байһан
хэн кварталайнгаа
һаа гадуур 1500-аад
модо ашаа.
— Машина, мүн а
доной бии байһан са
бөө дүүргэжэ шадах
жэ крановщик Алекс
пов хөөрэнэ. — Зар
дээ бидэнэр 22—24
нада модо ашадаг б
— Тус пунктынхи
гаар амжалта туйл
дэ, бии байһан арг
жоёо зүбөөр хэрэгл
дээдэ складуудай
һайнаар эмхидхэжэ,
луулга шэрэлгэ хо
рондо ехэ таһалдал
гүйе оролдоно. Гад
һайнаар хэрэглэжэ,
бүтээсэ дээшэлнэ.
Жэлэй түрүүшын
амжалта туйлаһан
тынхид 2-дохи квар
шада бүри эр
ажаллаха хүсэлэнтэ

М. Бал

КПСС-эй обкомдо, Бурядай АССР-эй
Министрнүүдэй Советдэ

Мүрысөөндэ илаһан Түнхэнэй, Баунт
аймагуудта дамжуулгын Улаан туг барюул

1962 оной нэгэдэхи кварталда мяха, һү,
гүрэндэ худалдахын түлөө республ
аймагуудай дунда дэлгэрһэн социал
мүрысөөнэй дүн тухай

Байгша оной нэгэдэхи кварталда адууһа мал
шэмэ ехээр абажа, тэрэниие гүрэндэ элбэгээр х
хын түлөө аймагуудай дунда дэлгэрһэн социал
рысөөнэй дүн хаража үзөөд, КПСС-эй обком, Б
АССР-эй Министрнүүдэй Совет **ингэжэ тогтоо**

Адууһа малай ашаг шэмэ ехээр абажа, тэрэ
рэндэ элбэгээр худалдаха социалис уялгаяа
дүүргээд, мүн эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо үнэ
нии һүрэгэйнгөө тоо толгойе эрид олошоруулж
эхэ мал бүриһөө хурьга, тугал, эхэ гахай бүри
шоонхо олоор абаһан эдэ аймагуудта Бурядай
эй Министрнүүдэй Советэй, КПСС-эй обкомой д
гын Улаан туг барюулагдаха:

Түнхэнэй аймагта (КПСС-эй райкомой с
байһан нүхэр **Титов,** аймгүйсэдкомой түрүүлэ
Таханов) 300 түхэриг мүнгэн шантайгаар бари
болобо. Энэ аймагайхид гүрэндэ мяха худал
дэхи кварталайнгаа түсэб 113 процент, һү—100
гэ—133 процент дүүргэжэ, хонин һүрэгэйнгөө
гойе 26 процент, эбэртэ бодо малаа 9, тэрэ то
дэйнгээ тооe 1 процентээр олошоруулжа шада

Баунтын аймагта (КПСС-эй райкомой секр
хэр **Воронин,** аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүх
нянов) 200 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюул
Тус аймагай ажахынууд энэ үе соо гүрэндэ мя
даха кварталайнгаа түсэб 170 процент, һү—11
дүүргээд, бүхы эбэртэ бодо малайнгаа тоо
процентээр олошоруулаа.

**Адууһа малай ашаг шэмэ ехээр абажа, гүр
гээр худалдаха талаар Яруунын, Кяхтын аймаг
хоз, совхозууд, мүн үхэр малай тоо толгойе ол
ха талаар Занграйн, Зэдын, Сэлэнгын аймагу
гаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдэбэ.**

МАНАЙ УГ ЗОРИЛГО—КОММУНИЗМ, ...АРГЫ ЗАМНАЙ—ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛ

...оронойимнай комсомолой ...ээд өөрынгөө съезд ...ал хэрэг тухайгаа шу-...рэлдөө үргэлжэлүүл-...юрын хөөрэлдөөн бэ-... XIV съезднүүдэй хоо-... дүрбэн жэлэй үе соо ...юумэн тухай хөөрэл-...гадна, партиин XXII ... шиидхэбэринүүдые, ...артиин Программые ... хэрэгтэ комсомолой ...өө хубитые оруулха ...тодорхой зорилго ха-...нэ хөөрэлдөөнэй эгээл ...ь болоно. Эдэ үдэр-...гансахан коллективүүд ...рин залуу хүбүүн, ба-...дэн өөрынгөө ажал хэ-...рилго тодорхойлно.

...дэнэр коммунизм бай-...түлөө тэмсэлдэ булта-... зорилготойгоор, нэ-...лтайгаар хабаадалса-...абди,— гэжэ Кирово-... областиин Димитро-...мжэтэ колхозой ком-...луушуулай тракторна ... даагша **В. Яковлев** — Нёдондо жэлдэ тэрэ-...элбэрилдэг бригада тус ... түүхэдэ үзэгдөөгүй ...гаса абаһан юм. Тэрэ ...нь нюуса юуб гэхэдэ, ...озой залуушуул ажа-...тарнууд Е. Долинюк, ...лов гэгшэдэй ажалай ... дүршэлые шадажа ...ан, даажа байһан тех-... бүтээсэ ехэтэйгээр ...ан байна. Энэ жэлдэ ...луушуул бүри ехэ урга-... гэжэ шиидэнхэй. 600 ...алмай дээрэһээ га бү-... 50 центнер кукурузын ...ооһо абаха зорилго-

... зорилгонуудые хай-...жэ бэелүүлхэ тухай ...алой Московско обко-...етарь **А. Камшалов** ...энэ жэлэй хабар юрын ...ашэ, КПСС-эй XXII ... һүүлээрхи түрүүшын ...хүдөө ажахын продукт-... хэлбэг дэлбэг болго-...өө ехэ тэмсэлэй түрүү-...бар мүн болоно. КПСС-...эй мартын Пленумээр ...логдоһон, хүдөө ажа-...жөөлгөөр түрэл пар-... даалгабаринуудые нэ-...рэтэйгөөр дүүргэхын ...энэр элдэб шаг шууяа ...гөөр, эмхидхэлэй бо-...элмэри ябуулжа, ком-...урысөөндэ хүдөө ню-... бүхы залуушуулые ... хабаадуулха ёһотой-...сковско область гүрэн-...артаабха, овощ, бусад ... худалдаха жэлэйнгээ ... амжалтатайгаар дүүр-... хэрэгтэ хүдөөгэй за-...лай оруулалсаһан ху-...һала ехэ. Һүүлэй үедэ ... эрхим жэшээ харуул-...эниие урагшань да-... үйлэдбэриин түрүү-...ошоржо байна. Үгэ хэ-...лон түрүүшүүлые нэр-...жэ, Москва шадарай ...шуудай энэ жэлдэ ...ан гектар дээрэ куку-...харай свёклын, бобо-...малай баян ургаса ... түлөө ехэ тэмсэлдэ ...гээр хабаадалсахань ...эбэ. Тэдэ залуушуул

гектар бүриһөө тэжээлэй 3 мянган единицэ абаха" гэһэн уялгатай.

«Хүдөө ажахын захилые шанга шалгалтада абаха» гэһэн үүсхэл Москресенскэ химическэ комбинат дээрэ гараһан юм. Тэрэ үүсхэлые комсомолшуудай ямар ехээр дэмжэһэн тухай А. Камшалов хэлэбэ. Московско областиин 52 предприятида тус үүсхэл халан абтанхай. Хүдөө ажахын захилые дүүргэлгэ дээрэ комсомольско бүхэсоюзна шалгалта байгуулха гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа.

Москвагай хүдэлмэришэн залуушуул хүдөө ажахыда шэнэ машинануудые үгэхын түлөө шангаар тэмсэнэ. Ухтомскын нэрэмжэтэ завод дээрэ кукуруза хуряаха шэнэ комбайн гаргагдаа, мүн морковь, сахарна свекло, капуста хуряаха шэнэ машинануудай шалгалта амжалтатайгаар үнгэргэгдэжэ байна.

Саашань нүхэр Камшалов элидхэл дотор дурадхагдаһан ВЛКСМ-эй Уставта оруулагдаха хубилалтануудые баталан абахые дурадхаа.

— Таджикистанай залуушуул үйлэдбэри дээрээ ехэ арга боломжонуудые элирүүлэн ашаглаха талаар ехэ тэмсэл эхилэнхэй. Энэ тэмсэлынь мүнөө, имагтал тарилгын үедэ эхилэнхэй, — гэжэ Таджикистанай ЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь **Гудджихон Бобосадыкова** хэлэбэ. Юуб гэхэдэ залуушуул хабарай үедэ шанга шалгалта гарадаг гээшэ. Хүдөө нютагуудай залуушуул ажахын асуудалнуудые эзэн ёһоор шиидхэжэ һурана, даалгагдаһан хэрэгтээ коммунис ёһоор хандана. Тэдэнэр хлопок тарилгаяа богони болзор соо дүүргэхые оролдоно.

Республикын комсомолшууд КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй заабаринуудые бэелүүлэн, энэ жэлдэ комсомол залуушуулай бригада бүхэндэ гектар бүриһөө хлопогой 25 центнер ургаса абаха гэжэ шиидэнхэй. Мүнөө комсомол залуушуулай 400 шахуу бригада 30 мянган гектар газар дээрэ хүдэлмэрилнэ. Республикымнай комсомолшууд туйлаһан амжалтаяа арьбадхан, ерэхэ намар поли дээрэ хлопок хуряадаг 30 мянган комбайн гаргахын түлөө тэмсэнэ. Хлопогой тарилга ехэнхидээ квадратно-гнездовой аргаар хэгдэнэ. Ойрын сагта тусхай курса нээгдэжэ, 1500 шахуу механизаторнууд мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм.

Үнгэрһэн жэлдэ 115 бригада гектар бүриһөө 25 центнерһээ доошо хлопок ургуулһан юм. Тэдэниие түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха гээшэ үйлэдбэриимнай арга боломжонуудай нэгэн болоно. ВЛКСМ-эй Центральна Комитет хлопок хуряалга дээрэ оньһото механизм багаар хэрэглэһэнэймнай түлөө бидэниие шангаар шүүмжэлһэн байна. Энэ дутагдалаа усадхаха талаар үнгэрһэн жэлдэ эрид хубилалта хэжэ шадаабди гэжэ мэдээсэхэ байнаб гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

хүртэнхэй. Волгоградай тракторно заводой комсомолшуудай үүсхэлээр бар хүсэнэй ажалые оньһожоруулхын түлөө тэмсэл дэлгэрэнхэй.

Шэнэ юумые халан абаха, шэнжэлэн байгуулха, тэмсэл соогуур дабшаха — манай залуушуулай онсо илгаа гээд оратор хэлэнэ. Энэ тэмсэлгүйгөөр талын корабль—ДТ-75 маркын трактор бүтээгдэхэ байгаа аал? Энэ машина бэшэ тракторнуудта орходоо хүсэнэйнгөө, түргэн ябадалаараашье үлүү һайн.

Алдар сууда гараһан энэ тракторно заводой хүдэлмэришэдэй урда богони болзор соо предприятияа шэнэдхэн хубилгаха талаар харюусалгатай зорилго табигданхай. Тиимэһээнь заводоймнай залуушуул энэ хүдэлмэриие комсомолой бүхэсоюзна барилга гэжэ нэрлэхэ гүйлтатайгаар съездэдэ хандана.

СССР-эй Дээдэ болон тусхай дунда эрдэмэй министр **В. Елютин** өөрынгөө үгэ соо залуу мэргэжэлтэдые хүмүүжүүлхэ тухай асуудалда тогтобо. Мүнөө үедэ оронойимнай дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта хамта дээрээ 3.5 миллион залуушуул һуралсана. Ойрын 20 жэлэй эсэс багта студентнүүдэй тоо 8 миллион хүрэтэр ургаха байна. Тиимэһээ һургуулинууд улам олошоруулагдан, заочноор, ажалһаа таһарангүйгөөр үдэшэндөө һураха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Залуушуулые һургаха гуримые шэнэдхэн хубилгаһанай аша үрэтэй байһан тухай министр саашань хэлээ. Бүхы түрэлэй һуралсал ажабайдалтай, практикатай нягта холбоотой боложо захалаа. Гэбэшье наука болон техникэ хүгжэнгүйгөөр байнагүй. Ажахын олон һалбаринуудта электронико хэрэглэгдэжэ эхилээ. Тиимэһээ залуу мэргэжэлтэ электронно машинатай танил байха зэргэтэй. Хүдөө ажахын институт болон техникумуудые дүүргэгшэд колхоз, совхозуудта бүхы шэнэ, һайшаалтай юумые дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Залуу мэргэжэлтэ бүхэн олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байхаһаа гадна өөрынгөө эрдэм болбосоролые саг үргэлжэ баяжуулжа байха ёһотой. Энэ зорилго хадаа имагтал марксистско-ленинскэ теори, научна коммунизмын һургаал шудалалгаар туйлагдаха байна бшуу.

— Түрэл партимнай бидэниие шэнэ тэмсэлдэ зоригжуулаа, — гээд Арменийн комсомолой ЦК-гэй секретарь **В. Дарбинян** хэлэбэ. — Шэнэ ниидэлгые дабан гаталха далимнай КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүд болоно. Ленинэй партиин зохёон абаһан шэнэ Программа бидэнэй компас болоно. Армениин эдэбхитэй хабаадалгатайгаар һүүлшын жэлнүүдтэ республика доторнай арадай ажахын хори гаран шухала барилганууд бодхогдоо. Тэдэнэй олонхинь комсомолшуудай ударна барилга гэжэ нэрлэгдэһэн юм.

Мүнөө республикымнай комсомолшууд ехэ химиин, горнорудно промышленностиин зургаан ехэ барилгануудые шефтээ абанхай. Мүнгэ зөөри арьбалхын, гүрэнэй эд хэрэгсэлдэ гамтайгаар хандахын түлөө тэмсэн, комсомолшууднай 120 миллион киловатт-час электроэнерги, 3 мянган тонноһоо дээшэ үнгэтэ металл арьбалаа. Үйлэдбэри дээрэ голодоһо гаргахагүйн, арьбалалтын түлөө һулаар тэмсэдэг байһанаймнай түлөө зүбөөр шүүмжэлэл хэгдээ гэжэ оратор мэдэрээ. Мүнөө комсомольско организацинуудай продукциин шанар һайжаруулха зорилгоор шалгалтын хүдэлмэри үргэдхэжэ захалаа.

Армениин делегат хүдөө нютагуудайнгаа комсомолшуудай ажал хэрэг тухай хэлэхэ зуураа, партиин табиһан хүндэтэ зорилгые бэелүүлхын тула Армениин залуушуул хүсэ шадалаа гамнахагүй гэжэ мэдүүлээ.

Партиин Программын үзэл сурталаар залуушуулые хүмүүжүүлхэһээ ондоо һайхан, һонирхолтой зорилго комсомолдо байхагүй гэжэ уран зохёолшо **Борис Полевой** хэлээ. Коммунизмын һайн һайхан ёһо заншал гээшэ таг дээрэ байһан ном, ханада үлгөөтэй зурагшье бэшэ, сээжэлдээд ябахаар заабаришье бэшэ. Һайн һайхан ёһо заншал гээшэ социализмын үедэ ажаһууха журам, ажабайдалаа зохёон байгуулха эрилтэнүүд болоно. Нэн түрүүн шэнэ үеын залуу хүниие хүмүүжүүлхэ тухай, залуушуулай бүхы һайн һайхан юумые бэедээ абаха, эхэ, эсэгэнэрэйнгээ алдарта ёһо заншалые халан абажа, мүнөө үеын ажабайдалда хүгжөөн баяжуулха тухай хэлэгдэнэ бшуу.

Комсомол залуушуулые нүхэрэй ёһоор, аха дүүгэй хани барисаагай үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ ёһотой. Залуу хүбүүд, басагад үнэн сэхээр хүмүүжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэ үнэн сэхэнь алдуу хэжэ, буруу замда ороһон хүнһөө жэрхэн саашалха бэшэ, харин сагаахан хубсаһаяа будахаяа айнгүйгөөр шабар соо нүхэрөйнгөө орошоо һаа, тэндэһээнь һуга татан гаргаха ушар дээрэ харуулагдаха байна бшуу. Коммунизм байгуулагшын һайн һайхан ёһо заншал ямаршье бэрхэшээлые дабан гараха, үнэн сэхээр ябаха, зохёон байгуулха хэрэгтэ уряална.

...гуулха, хүмүүжүүлхэ, тэмсэхэ

...дүй ойрын саг —ком-...гээшэ дабшаха замдаа ...шэ хүсэ абажа байһан ...рнүүдэйхидэл адли ...дэбжэлтэ манай об-...алуушуул хэзээдэшье ...юм, — гэжэ комсомо-...градска обкомой сек-...А. Неструев хэлэбэ.

Волгоградай комсомолшууд һайшаал магтаалда хүртэмөөр ажал хэрэгтээ оло дахин алдаршанхай юм. Болзорһоо нэгэ жэлээр урид дүүргэгдэһэн КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ Волжско ГЭС-эй барилгые совет арад баатаршалга гэжэ нэрлэһэн байна. Энэ барилга дээрэ Эхэ оронойимнай заха хизаар бүхэнһөө комсомолой путевкоор ерэһэн залуушуул ажаллаһан гээшэ.

Ажалай баатаршалга улам үргэдэнэ, ажалай тэмсэл соо хүнүүдшье хүмүүжүүлэгдэнэ. Областиин 35 мянган залуушуул коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ

...тын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй фермын ... нёдондо декабрь һа... үнеэдээ «ёлоч... болонхой.

...фермын залуу һаалишад ... Булгутова, Альбина Пи... хамтадаа 65 үнеэдые

...АГ ДЭЭРЭ: һаалишад ...това (зүүн гарһаа), ... Питицына.

...БАЛДУЕВАЙ фото.

Эхэ оронoo хамгаалга, коммунизмын хэрэгүүд—нангин уялга

Съездэдэ хабаадагшад СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшые халуунаар угтаба.

— Зэбсэгтэ хүсэнүүдэймнай комсомолшууд советскэ бүхы залуушуултай, бүхы арадтаяа нэгэн һанал хүсэлтэйгөөр ажаһууна, — гэжэ Советскэ Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой главна политическэ управлениин начальнигай комсомолой хүдэлмэриин талаар орлогшо **А. Лизичев** хэлэбэ. — Дайшалхы пост дээрэ уялгаяа дүүргэжэ байһан совет сэрэгшэ коммунизм байгуулхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсагша мүн.

Империалис гүрэнүүдэй толгойлогшонорой түргөөр зэбсэгжэлгэ бэелүүлэн, манай Эхэ орондо, бүхы социалистическэ лагерьта добтолон орохо зорилготой байһыень совет сэрэгшэ һайн мэдэнэ. Тэдэнэр үнгэрһэн дайнһаа һургаал абаагүй. Манай арми хэзээ хэзээнэйхиһээ түгэс хүсэтэй. Ракетнэ зэбсэгүүд сэрэгэймнай дайшалхы гол хүсэн болоно. Энэ зэбсэгээр дэлхэйн алишье захада байһан эзэрхэг түримхэйшүүл бута сохигдохо.

Саашань съездын делегат сэрэгшэд-комсомолшуудай һуралсалдаа шэнэ амжалта туйлан, ВЛКСМ-эй XIV съездые угтаһан тухай тодорхойгоор хэлээ.

Литвагай ВЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь **А. Чеснавичус** республикынгаа совет засагай үедэ оршожо байһан 22 жэл соо залуушуулайнгаа коммунизм байгуулха тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһан тухай тогтожо хэлээ.

Коммунис ажалай ударник, бүд нэхэгшэ нүхэр **Зубина** (Ивановска область) ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха тушаа асуудалаар үгэ хэлэбэ. Тэрэшэлэн Молдавиин ЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь **Г. Лавренчук**, ВЛКСМ-эй Краснодарска крайкомой секретарь **В. Гавриленко**, Киргизиин ЛКСМ-эй ЦК-гэй секретарь **К. Кулматов** үгэ хэлээ.

Съезд дээрэ Финляндиин демократическа залуушуулай генеральна секретарь **Олави Хуннинен**, Индонезиин арадай залуушуулай национальна соведэй гүйсэдкомой гэшүүн **Сунiади**, Японой демократическа залуушуулай Лигиин генеральна секретарь **Минору Маэда**, Германиин коммунистическэ партиин залуушуулай секциин түлөөлэгшэ нүхэр **Георг**, Великобританиин коммунистическэ союзай национальна секретарь **Джимми Рид** гэгшэд үгэ хэлэжэ, ВЛКСМ-эй съездые халуунаар амаршалаа.

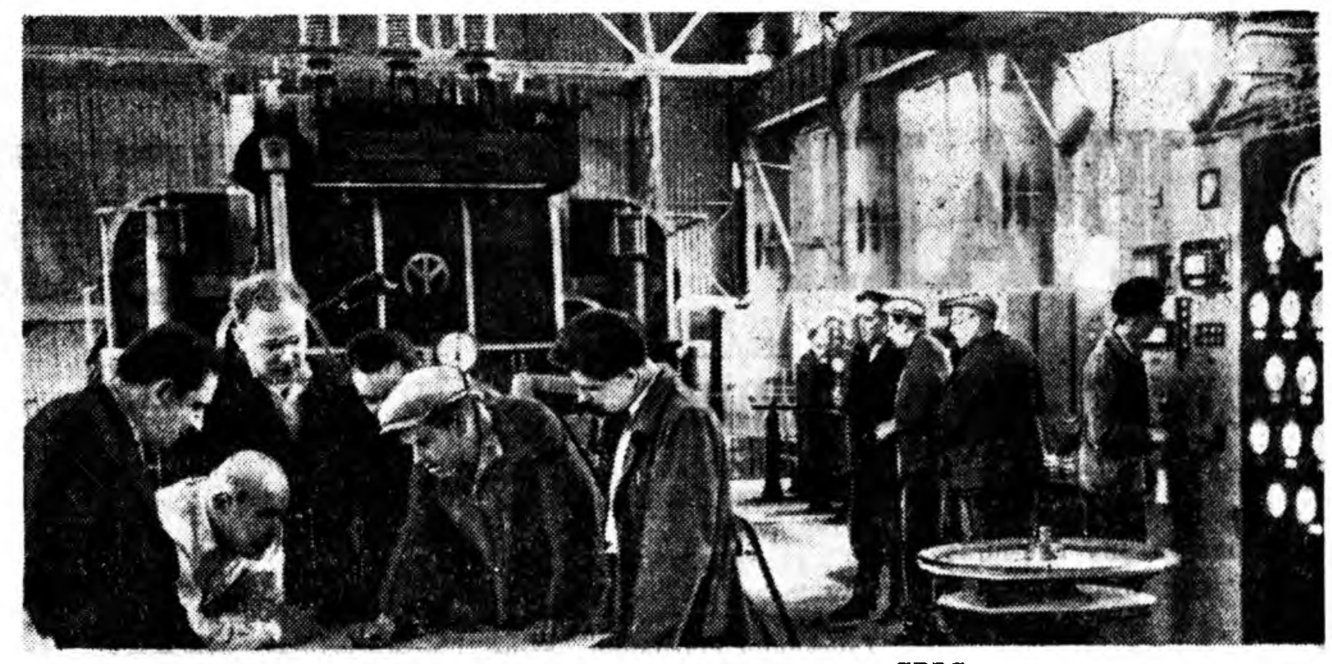

ТУРКМЕНСКЭ ССР. Безменинскэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ ГРЭС-тэ ээлжээтэ агрегат ашаглалгада үгтэбэ. Зураг дээрэ: турбинна зал соо агрегадые хүдэлгэн туршажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

СССР-ЭЙ ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЫН ХЭБЛЭЛЭЙ ТАҺАГАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Журналистын түбэй байшанда апрелиин 18-да пресс-конференци үнгэргэгдэбэ. Баруун гүрэнүүдэй «эрхэ сүлөөе», «демократиие», капиталис дэлхэйн «һайн һайхан талануудые» тодорхойлон гэршэлһэн баримтанууд пресс-конференцидэ дурдагдаа. Совет, гадаадын хэблэлэй 300 гаран корреспондентнүүд хабаадаһан байна.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй таһагые даагшын уялга дүүргэдэг А. Я. Попов пресс-конференци нээбэ. Совет эрхэтэд А. И. Голуб, Н. С. Вохмяков гэгшэдтэй суглааргшадые танилсуулаа. Гадаадын оронуудаар аяншалгада ябаха үедөө тэндээ байха гэжэ эдэнэр шиидээд, Американ тагнуулай гарта орошоһон юм. Буржуазна пропаганда хадаа «сүлөөтэ» баруун гүрэнүүдтэхи байдалые шадаха зэргээрээ магтадаг гээшэ. Эдэ хоёр хүн энэ «сүлөөтэ» дэлхэйе «аргагүй гоё һайхан» гээд һанадаг байгаа ха.

Баруун гүрэнүүдэй тагнуулай органууд хилын саана байһан совет эрхэтэдые бэе тээшээ татаха, нэн түрүүндэ Эхэ оронoo бусахаяа арсахыень баадхадаг байһан юм гээд А. Я. Попов мэдүүлбэ. Совет эрхэтэдтэ элдэб баадхалга хэгдэдэг байна. Баруун зарим гүрэнүүдэй тусхай харюусалгатай түлөөлэгшэд эндэ сэхэ хабаададаг. Тиигэжэ совет гүрэндэ эсэргүү бүдүүлиг хорото аашанууд гаргагдадаг. Жэшээлхэдэ, совет аяншан И. А. Алексеева тушаа Голландида иимэ ааша гаргагдаһан байха юм. Элдэб хорото муухай аргануудые хэрэглэжэ, гадаадын оронуудай тагнуул совет эрхэтэдэй Эхэ оронһоо урбахые баадхадаг. Советскэ Союзда эсэргүү хорото муухай ажал хүдэлмэридэ хабаадуулхын зорилгоор тэдэниие бэедээ татаха, жэрбэдэхэ гэжэ оролдодог байна.

Һүлдэ, зориггүй, ахир хүнүүд маанадта ганса нэгэн лэ байха гэжэ А. Я. Попов тэмдэглэбэ. Баруун гүрэнүүдэй хархис этэгээдүүд өөһэдынгөө хорото муухай зорилгонуудые бэелүүлхэ, совет эрхэтэдые бэедээ татаха замдаа, ехэ бэрхэшээлнүүдтэй дайралдаһан, дайралдадагшье, саашадаашье эдэ хорото хэрэгүүдынь буруутаха байна бшуу.

Эрхэтэн Голубто үгэ үгтэбэ. Би Советскэ Союзда хүн болоһон, эрдэм һургуули хэһэн байнаб гэжэ тэрэ хэлэбэ. Теэд өөрөө зорюута советскэ общестын газаа тээ юундэ байха гээд оролдообиб, иимэ ушар яагаад тохёолдооб гэжэ тайлбарилан хэлэхэ хүсэлтэйб.

1926 ондо түрэһэн байнаб гээд Голуб мэдээсэбэ. Киевтэ университет дүүргэжэ, химик-органик мэргэжэлтэй болоһон, һүүлдэнь техническэ эрдэмэй кандидат болоһон байна.

«Научна шэнжэлхы хүдэлмэри ябуулха ехэ арга боломжотой байгдаа, мүн һонирхолтойгоор ажаллаха, эрдэмтэн туладаа ургаха, хүгжэхэшье арга бии байгаа» гэжэ Голуб мэдүүлбэ. Научна шэнжэлхы ажалдаа зарим тэды амжалтануудые туйлаад, бараг хүнби гэжэ һанагдаа гээд тэрэ тэмдэглээ. Тиигээд зарим бэрхэшээлнүүдэй ажалда тохёолдоходо буруу һаналтай болошогдоо. Совет эрхэ байдалда өөрынгөө шэнжэлхы зорилгые хүсэдөөр бэелүүлжэ шадахагүйб гээд ойлгогдоо.

1961 оной октябрьда бүлэг совет аяншадтай хамта Амстердам тэрэ ошоһон байна. Тиихэ зуураа нютагай полицида ошожо, Голландиин засаагархидые байлгахыень гуйба. Тиихэдээ политическэ шалтагаан тэрэ дурдаа. СССР-тэ научна хүдэлмэри хэхэ зохистой арга боломжогүйб, энэ талаар туһаламжа үзүүлыт гээд Голуб мэдүүлһэн юм.

— Би өөрөө юумэнэй ушар удхые ойлгодоггүй байгаад, зүб юумэ хэнэб гээд һанадаг һэм. Зүгөөр бодото байдалыень хаража, һанал бодолойнгоо буруу байһанда этигээб. Научна хүдэлмэри хэхын орондо нэн түрүүн Голландиин, удаалуулан Америкын тагнуулшадай гарта ороһон байнаб. Иимэ бодомжогүй ааша гаргаад байһантайм дашарамдуулан, эрдэм ухаанда огтолон хабаагүй зорилгонуудые бэелүүлхэ гэжэ тэдэнэр һэдээ.

Голландиин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэд гээшэбди гэжэ Гляубер, Костер хэлэһэн юм. Тэдэнэр тэрэнэй хуби заяан, научна хүдэлмэри тухай һаналаа табяагүй. Харин Советскэ Союзай научна, промышленна, оборонно асуудалнууд тухай мэдээнүүдые һонирхоһон байна гэжэ А. И. Голуб хэлэбэ.

Делфтдэ оршодог техническэ университедэй нэгэ лабораторидо хэды сагай үнгэрөөд байхада Голубые ажалда оруулһан юм. Тиигээшье хадаа Голландиин тагнуулшадай гарта ороһон зандаа байба. Костер гэдэг Голубые нюуса байрада абаашаад, США-гэй гүрэнэй департаментын чиновнигуудтай танилсуулба. Тэдэнэр Саймонс, Браун гээшэбди гээд хэлэһэн байха юм. Саймонс гэдэгынь политикын, буу зэбсэгэй талаар, хоёрдохинь биохимиин мэргэжэлтэд хэбэртэй болобо.

«Браун хадаа биохимиин асуудалнуудые гүнзэгыгээр мэдэхэгүй хүн гээд түргэншэг ойлгоо һэм. Зүгөөр ракетнэ техникын асуудалнуудые һайса мэдэхэ байһаниинь элирээ гэжэ Голуб үргэлжэлүүлбэ. Урал шадархи районуудые, оборонно промышленна барилгануудайнь хаана байдагые, тэдэнэй ямар зорилготой байһаниие һайса тодорхойлхыень Америкын эдэ тагнуулшад баадхаба. Голланди ошохынгоо урда тээ Голуб гэдэг Свердловскдо биологиин институтда ажалладаг байгаа.

Тэрэниие Голландида хододоо байлгадаг болгохын түлөө Голландиин дээгүүр тушаалтай хүнүүд оролдоһон байна, тэрэ тоодо Амстердамай генеральна прокурор Зайер гэдэгшье ороно гэжэ Голуб мэдээсэнэ.

Имагтал тэндэ, Голландида байха зуураа өөрөө Эхэ оронтой, дуратай ажалтай, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэй, түрэлхидтэй, дүтын нүхэдтэй байгаа бэлэйб гэжэ ойлгооб гэжэ Голуб хэлэбэ. Иимэ байдалай тохёолдоходо би тэндэ саашадаа байха аргагүй болоо һэм. Тиигээд советскэ посольство ерэжэ, Эхэ орондоо бусахыемни туһалыт гэжэ гүйһан байнаб.

Кизельдэ (Урал) шахтын электригээр хүдэлдэг байһан Н. С. Вохмяков удаалуулан үгэ хэлэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй эхээр совет бүлэг аяншадтай хамта теплоходоор аяншалгада ябахадаа Вохмяков гэдэг «юумые ойлгодоггүй байһан туладаа» Римдэ үлэһэн юм. Баруун тээ ажаһууха, ажаллаха дуратайб гэжэ Американ посольстводо тэрэ ошобо. Тиигэжэ тэндэ байлгахыень гуйба. Франкфурт-на-Майне гэдэг город Вохмяковые абаашаа һэн.

Вохмяков Американ тагнуулшадай гарта абаһаар лэ орошобо. Тэрэниие тусгаар байрада оруулаа. Тэрэ байраһаа ондоо тээшээ ошохо эрхэгүй байба. «Тэрэ байрадань Американ тагнуулшад мүшхэдэг, совет гүрэндэ дурагүй болгохо гэжэ оролдодог, худал хуурмаг юумэнүүдые бэшэһэн ном судар асаржа үгэдэг, экономическа, сэрэгэй удхатай элдэб мэдээнүүдые һуража абаха гэжэ һэдэдэг һэн гэжэ Вохмяков мэдүүлбэ. Тагнуулшадай һургуулида һурахаяа зүбшөөхыень мүн лэ баадхадаг байгаа.

— Намһаа шухала мэдээнүүдые абажа шадахагүйбди гэжэ американецууд ойлгоод, намайе хэрэглэхэеэ болёо гээд Вохмяков хэлэбэ. Нюрнбергдэ дүтэхэнэ оршодог Цирндорф гэдэг лагерьта тэрэниие абаашаад, түмэр сеткээр хорёолоотой, үүдэндээ харуулшантай бараагта оруулһан юм. Одоол эндэ политическэ шалтагаанаар байха газар олдоо һэн» гэжэ Вохмяков хороо, бусалан хэлэнэ. Ажал хүдэлмэри бэдэрхын түлөө Баруун Германиин нютагуудаар ябаһан тухайгаа тэрэ хөөрэжэ үгэбэ. Золингендэхи металлургическа заводто ажалда ороод, үбшэн боложо, тэндэһээ орогүй гаргагдаһанаа Вохмяков мүн лэ хэлэбэ.

— Гэр байрагүй зайгуул хүн болохо гү, али Эхэ оронoo бусажа, хүлисэхыень гуйха, хоёройнь нэгые шэлэхэ баатай болооб. Тиигээд Эхэ оронoo бусаха гэжэ сэхэ шууд шиидэбэб. Зүгөөр хэһэн гэмэйнгээ түлөө харюусахаяа ойлгодог байгааб. Би ёһотойл нүхэ һүбэ руу унаһан байнаб. Юумые ойлгохогүй, һаахар зантай, холые харадаггүй заримашуулда уридшалан һануулга хэхэ болоноб. Би хүн байһан туладаа иимэ уялгатайб. Тиимэ һаахар хүнгэн бодолтой хүнүүд иимэ нүхэ һүбэ руу бү унаг лэ.

Пресс-конференцидэ Голубай һамган И. А. Алексеева байба. Нүхэр Алексеева Голубтай хамта аяншалгада ябаһан юм. Хилын саана үлэе гэжэ үбгэнэйнгөө тиихэдэ дурадхахадань Алексеева сэхэ шууд буруушаагаа һэн.

И. А. Алексеевагай Амстердамай аэропортдо байхада хорото муухай бүдүүлиг ааша гаргагдаһан юм. Тэрэниие Эхэ орондоо бусахаһаа арсахыень баадхаа һэн. А. И. Алексеева тэрэ ушар тухайгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Амстердамай полициин байрада үнгэргэгдэһэн пресс-конференцидэ Голуб мэдүүлгэ хээ һэн. «Түрмын байрада байхадаа яһала хананги, дуратайб» гэжэ тиихэдээ тэрэ мэдүүлһэн байгаа. Энээн тухайнь журналистнуудай нэгэн Голубта һануулба. Иимэ мэдүүлгэ һайн дуранһаа хэгдээ һэн гү гэжэ асуудал һурагдаа.

— Иимэ мэдүүлгэ һайн дуранһаа хэхэгүйш,— гэжэ тэрэ дары харюусаба.

Эхэ орондоо бусажа ерэһэнэй һүүлээр Кизельдэ, суглаан дээрэ олон шахтёрнуудтай уулзааб гэжэ Вохмяков хэлээ. Эдэ шахтёрнуудтай урдань тэрэ ажаллаһан байгаа. Мүн городой бусадшье ажалшадтай уулзажа хөөрэлдөө һэн. Олониитын сүүд тухай наһаараа мартахагүйб гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1962 оной апрелиин 18-да Указ гаргажа, Радиодамжуулгын, телевидениин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй комитедые Радиодамжуулгын, телевидениин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет болгоһон байна.

УРАН ЗОХЕОЛОЙ ХУУДАҺАН

Ц. РЭГЗЕНОВ

ЖАРГАЛ ТУХАЙ МИНИИ ҮГЭ

Үглөөдэр — Ехэ сагай —
Үбэлгүй зунай гүн руу
Далдираагүй энэ бэеынгээ
Далинуудые бэлдэбэшье
эртэлжэ,
Алдуугүй үгтэһэн
Ажабайдалай
Амтархама хэшэгүүдынь
һуга татан,
Хорхойтомо диваажан руу
Ходорхоёо һананагүйб
гансааран.
Ами наһанайм хажуугаар
Арадайм заяан зэргэсэнэ.
Ангарадал баян Бурядтаяа
Адлихан ниидэхэдээ
жарганаб...
Үер океан хэрэгүүдые
Үе мүсөөрөө зүдхэлсэн,
Балтаа һэжэһээр
Баруун гарайм һалаа һаа,
Бүтэн үлэһэн
Һалгай гартаа жаргалтайб.
...Тэшхээтэ сэдьхэлэйм
дорьбоое
Тэнгэриин шагнаһан үдэшэ
һэн.
Тэниимэ сэнхир Хинган дээр
Тэмсэлэй дунда амараа
һэм...
Үгы даа, юушье үгы
Үншэн арадые хараа һэм...
Үмдэһэн самсаяа хуу
татаад,
Үгэжэ байхадаа жаргаа
һэм...
Аласта дүжэрхэ
Аршалагдаха дэлхэйн заяае
Альган дээрээ бөөмэйлжэ,
Ая гангын үнэр соо
Алдалан унахадаа
жарганаби.
Ухаандам лэбшэһэн
Урадхалта шуһанайм
дуһалһаа
Холо бэшэ,
Хонгор һайхан үглөөгүүр
Коммунис сэсэгүүд
һалбарха.
Ажабайдалые ши,
Абыш даа гартаа дүмүүхэн,
Арюудхама сэсэг шэнгеэр
Асарыш даа сээжэндээ.
Гайхамшагта аяг зангыень
Гасалантайгаар таахалши.
Гансашье бэшэ бүхы
һүниндөө
унтангүй хоноод,
Энэ бэедэш дүлэтэһэн
Ээлүүдгүй хүсэтэ
Гал түймэрые саран ядаад,
Гуурһаяа халяан
шүлэгүүд соогуур
Сэсэгынгээ уһаар
сэсэгүүдые хадагалхаш!
Тиигээд,
Галта сэдьхэлэйнгээ
Эбхэрхэ хүсые мэдэхээ
Газар тэбэрин унаад,
Шагнахалши дорьбооень!
Бүгэдын дээдэ Коммунизмын
Бүридэмэл залаа сэсэгүүдэй
Бүмбэрсэгые эрьен тэбэрээ
һаань,
Бодосто,
Гагаринта юртэмсын
Эрхэтэн ябаһан жаргалтайб!

НАМЖИЛ БАЛДАНОДО

Уула дээрэ гарахада,
Улаан Оронгын гоё гээшэ.
Танай зохёол уншахада,
Талаан бэлигэй гоё гээшэ.
Хэхэ ажал ехэ байна —
Хэзээш бэхэтнай бү шэргэг.
Обоо саарһан сайна, сайна, —
Олон зүжэгүүд мүндэлэг!

Н. ДАМДИНОВ

ХАРГЫН ТАЛААН

Залуухан хүбүүн
һургуулида зорибо.
Замынь холо, эрмэлзэлынь
ехэ.
Нютагайхидынь
«Харгын талаан» бариба,
Нютагайхидай сэдьхэл —
сэхэ.
Арба-табаадаар
түхэригүүдээ үгэнэ.
Арсаа һаашни — наһанай
гэмшэл!
Аяар урайнһаа эхитэйл энэ
Аха дүүгэй уярма заншал.
Харанхы барга сагта
манайхин
Хан гэхэ зэдгүй бэлигтэй
хүбүүдээ
«Харгын талаанай»
түхэригүүдээр
Хамһажа, замдань түхеэрдэг
байһан.
Тэрэ саг үнгэрөө, харанхы
хяараа,
Тэхэришэгүйгөөр ошон
ошоо.
Хубилалтагүй
урданайхяараа
Хуушанай энээхэн ёһо
үлэшөө.
Бардам хүсэлэй хүсөөр
дуудуулан,
Баруун тээ һурахаа зориһон
зоноо —
Хармаангуудаа дуратай
уудалан,
Харгын талаангаар
үдэшэнэл мүнөө.
Арсаа һаашни — наһанай
гомдол.
Алмай бүдүүрхүү ябадал
гэхэл.
Арадай найдал — тоншье
хүндэл,
Арадай найдал жаргама
ехэл!
Бишье нэгэтэ иигэжэ
мордолойб,
Бишье иимэ хүндэдэ
хүртэлэйб.
Холын Москва дуудажа
байгаа,
Хонхото моридни заадажа
байгаа!
Ганса бэшэб даа — олон
хүн замаа
Гайхашаан, баясан иигэжэ
эхилээ.
Хахасаан дээрэ
нютагайхидни намай
Харгын талаангаар
Харгын талаангаар
үдэшэлэй...
Баяртай, баяртай! Морид
шамдана.
Бархан уулын хормой
зубшан.
Баруулжаа! Байгал
харагдана,
Байсата эрьеэ нэрьесэ
нэшэн.
Иигэжэ тиихэдэ, хубияа
бэдэрэн,
Эхин түрүүшын дабаае
дабалайб.
Баатар хүсэ сээжэдээ
мэдэрэн,
Баргажан нютагһаа гаража
ябалайб.
Хүндэхэн замые шэлэнхэйб
наһандаа.
Хүлһэ адхалган тоогүйл
гэнэм.
Абьяаста зорилго табяад
урдаа,
Алхам бүхэнөө тэмсэлээр
абанам.
Хамаагүй, шуурганшье
шууяг бусалжа,
Хара һанаатаниие бодог лэ,
тулан —
Ханилжа намтайгаа ходо
ябахалши,
Харгымни талаан, харгымни
талаан!

БУРЯТ ҮНЭН
4-дэхи нюур

Мүнөөдэр республикымнай түб хото Улан-Удэдэ бурят поэзиин асуудалнуудаар зүблөөн нээгдэхэнь.

«КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүд ба бурят поэзиин гол проблемэнүүд» тухай элидхэл хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. О. Туденов хэхэ юм. Элидхэлшэ бурят поэзиин хүгжэлтын юрэнхы зам шэглэлнүүдые тодорхойлхоһоо гадна, һүүлэй жэлнүүдэй турша соо лирическэ поэзидэмнай болоһон хубилалтанууд, нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын хойшолонгуудые поэзиһээ усадхалга, мүнөө сагые зүбөөр зураглалга, залуу поэзиин зарим амжалтанууд дээрэ тогтохо байна.

Зүблөөн хоёр үдэр соо үргэлжэлхөөр хараалагдана.

ЗАЛУУ ПОЭЗИИН ЗАРИМ ШЭГЛЭЛНҮҮД

Лирическэ сухарилта хэнхаар,
Лирическээр доботоло! —

гэжэ оролой солгёон залуу поэт А. Вознесенский нэгэ шүлэг соогоо бэедээ хандана. Хэрбээ тон һая болотор—50-аад он туласа — манай поэзи хэдышье ехэ амжалта, ургалтатай хүгжөө һаа, олонхи эрдэмтэдэй болон шүлэгшэдэй өөһэдыншье сэгнэлтээр, гол түлэб нэгэ шэглэлээр, тодорхойлбол, риторическа, газаа талые зураглалга, дан үлүү гарама бахархал, ёһорхолоор, нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэлгын үеын уряа магтаалнуудай харгыгаар ябаа гэжэ мүнөө сэхэ хэлэхэдэ болохо. Юрэнхыдөө поэзиин гол үндэһэн болохо лирическэ шэглэлынь тэрэ бүхы шууяан сооһоо огто соносогдодоггүй, эли бодо мэдэгдээшье һаа, гансал лирическэ сухарилта боложо гарадаг байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ манай поэзиин ёһотой лирическэ доботолжо табяад онһоо эхилээ гэбэл зүйтэй. Жэшээлхэдэ, Ч. Намжиловай сэлмэг хонгёо дуранай лирикэ, Д. Жалсараевай гражданска аялганууд, Н. Дамдиновай эпическэ болон философско лирикэ, Ч. Цыдендамбаевай ухаамсар, гүнзэгы угалзанууд һүүлэйл арбан жэл соо поэзидэмнай бии боложо, доботолхы шэглэлыень баталан, риторическа шууяае замхаажа шадаа бшуу. Поэзиингээ шэнэ, бүри ехэ далайсатайгаар хүгжэжэ байһые һайшаан тэмдэглэхэ зуураа һүүлэй хэдэхэн жэлнүүд соо бурят поэзидэ бии болоһон шэнэ нэрэнүүдтэй танилсуулан, тэдэнэй уран абьяасай, тэдэнэй поэзиин зарим шэглэлнүүд дээрэ тогтобол, һонирхолтой гэжэ һанагдана. Тиихэдээ һүүлдэшье эхилээ һаа, нилээд мэдээжэ болоһон Дондок Улзытуевай поэзи зорюута алагад гарахамнай, ушар юуб гэхэдэ, энээн тушаа оло хэлэгдэһэн, хэлэгдэхэшье байһаниинь дамжаггүй. Харин мүнөө Даши Дамбаевай, Ч. Гомбоиной, Ц. Дондоковагай, Ц. Жамбаловай, Ким Ильинэй, Лопсон Тапхаевай, Георгий Дашибыловай нэрэнүүд манийе һонирхуулна. Хаража үзэхэдэ, энэ үе бурядай шүлэгшэдэй творческо нюур олонхон талаараа, нэн түрүүн газаа талаһаа адлирхуу байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэнэй шүлэгүүд соо риторическа, панегрическэ аялганууд огто үгы. Шүлэгүүдынь ябо саб гэмээр мүлигдэнхэй, хэмжүүр, формо сахинхай, һонор удхатай, аллитерациин хажуугаар рифмые шүлэгэй эрхэ бэшэ хуби болгожо бэедээ абанхай. Иигэжэ хэлэхэдээ, эдэ нүхэдэй шүлэгүүд тон адлинууд гэнэ бэшэбди, юрэл газаа талын гэхэ гү, али техническэ бэелүүлэлтээрээ нэгэ хэмжээндэ байна гэжэ тэмдэглэнэбди. Энэ ушар зорюута юундэ тэмдэглэбэбди гэбэл, табяад оной эхеэр гараһан номуудые харахада зарим, (жэшээнь, Ц. Галсановай) аргагүй һайн шүлэгүүдэй хажуугаар тон һуланууд, эхи захашгүй, рифмэ аллитерацишьегүй, бүрүүл удхатай шүлэгүүд тон олон дайралдадаг, поэзиин юрэнхы хүгжэлтын нилээд һула байһан ушарые һануулхаяа хүсэнэбди. Харин эндэ бидэ мүнөө эдэ поэдүүдэй идейнэ юрэнхы шэглэл, лирическэ далайсынь хэмжээн, уран һайханайнь шэглэл, сэдьхэл бодол, зарим тэды алдуунууд дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйбди.

Даши Дамбаевай нэрэ нилээд мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй һаяхан гараһан «Шанха дээрэм наран» гэжэ түрүүшын согсолборидо зургаан бишыхан поэмэнүүд оронхой. Поэдэй нилээд эршэтэй, балсантай, мушхамал мүрнүүдэй саанаһаа мүнөө үеын хүнэй образ гаража ерэнэ.

Элдин ягаан дэлхэй дээрэ
Эгүүридэ хэрэгэй жолоо бариад.
Эгээлэй хүнэй жаргал эдлэн
Ажаһууха
Арюухан!
Урагшаа, минии поезд!

Хорин хоёрдохи съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, коммунизм тээшэ габшагай зорин ябаһан эхэ ороноо поездын символическа образтой уранаар холбон, бэшэһэниинь тон һайшаалтай. «Коммунада хүрэн тогтохобди» — гэһэн суута дуунай аялганууд һанаанда ороно. Манай үеын үргэн дэлисэ, сүлөөтэй амисхаал, омогорхолто хэрэгүүдэй аянга сууряан, мүрнүүд бүхэн сооһонь мэдэрэгдэнэ. Энэ номые поэдэй хубиин сэхэхэн түйлалта гэхэ зуураа, зарим тэды ажаглалта хэхэ хүсэл түрэнэ. Бүхы поэмэнүүд сооһоонь нэгэл хүнэй, совет хүнэй образой харагдан гараһаниинь һайшаалтай, теэд заримдаа автор дан үлүүсэ тэрэ «урагшаа» гээшэеэ «хашхархадаа», лирическэ геройгоо үгырүүлхэеэ һанана, тэрэнэйнгээ мэдэрэлнүүдые хооһон «уряагаар» һэлгэжэрхинэ. Мүнөө үеын хүнэй тон орёо сэдьхэлые зураглаха гэһэн нангин зорилгоһоо поэт зорюута хазагайрна гэжэ һанамаар. «Зориг» гэжэ поэмэ соогоошье «траншей» малтаһан тухайгаа «хан-хон» бэшээд лэ түгэсхэжэрхинэ. Харин ханинартаа бэшэг соогоо мүн лэ «оньһон аппарат» холбоһон тухайгаа бэшэхэ юм. Ганса нэгэ гаргаһан өөрынь, Даши Дамбаевай, мэдэрэлнүүдһээ үндэһэлжэ бүхы совет залуушуулые, тэдэнэй гүнзэгы мэдэрэлые сэгнэн абаха баатай болонобди. Ном соо ороһон «Сэсэг» гэжэ поэмэ уншаад байхадаа, уранһайханайнь үндэр шанарые онсолон тэмдэглээд, тематикынь гүйхэниие, идейнэ тодо бэшэ шэглэлыень харахада абалтай. Эндэ Есенин, Багрицкиин нүлөө балшыса гаража ерэнэ. Тобшолбол, Даши Дамбаев нилээд бэлигтэй поэт байбашье, гражданска мэдэрэл лирическэ мэдэрэл хоёройнгоо хилые үшөө илгаагүй аад, «өөрынгөө поездын» поэзиин ямаршье рельсээр ябаһые үшөө хүсэд илгаруулаагүй аад, хубхай урагшаа гэхэеэ һанана гээшэ ха. Тиигэнхаар, байгаалиин үгэһэн бэлигээ багсалжа, поэзиин ямар замаар ябахаяа һайса тодорхойлболнь ехэл һайн байха һэн.

Хэрбээ Даши Дамбаевай эршэтэ, абяата аялгада дуратай һаань, Чингис Гомбоин лирикын зөөлэн, тон уяхан утаһанууд дээрэ наадана. «Талын түүдэгүүд» гэжэ поэдэй түрүүшын суглуулбари уншаад байхада, үшөө нэгэ «түүдэгэй» поэзидэмнай соробхилон бадарһанда баясамаар. «Алхана» ,«Алтан Онон», «Талын түүдэгүүд», «Түүдэгэй дэргэдэхи бодолнууд» гэһэн шүлэгүүдынь энээндэ гэршэ болоно. Теэд Даши Дамбаевай «Хүрзэ баринаб», «Аппарат тодхоноб» гэжэ байжа сэхэ хэлэдэг һаань, Ч. Гомбоин урданай сагые дурдан, тон эли, нютагай шэнжэнүүдэй, ёһо заншалай хубилалтаар мүнөө сагай амисхаалые, дамжуулна. Яахаб даа, поэдүүд өөрын арга шадабаритай байдаг ха юм. Тиихэ зуураа Гомбоинай заримдаа мүнөө сагһаа холодошохонь харатай. Аялгынгаа хүрэхэеэ болиходо, өөр сооһоо тон уран аялга татажа гаргаадшье туршана. Гэбэшье юрэнхыдөө Ч. Гомбоин мүнөө сагай амисхаалые Даши Дамбаевтал дамжуулжа ном соогоо шадаагүй. Лирическэ уян сэдьхэлэйнь долгин хэды гүнзэгышье һаа, энэ ушарыень абарнагүй, гадна «Москва», «Коммунизм», «XXII съезд» гэһэн оло дахин дабталгануудыншье туһалнагүй, яахадааб гэхэдэ, поэдэй өөрын «би»—тэй дотоодын холбоогүй үлэшэнэ. Ч. Гомбоин тон үндэр поэтическэ культуратай хүн. Ородой болон дэлхэйн поэзиие һайн мэдэхэ байһаниинь эли харагдана, гэбэшье, бурядай поэзи, тэрэнэй ёһо заншал, эрхим зохёолнуудые муу мэдэхэ гээшэ аа гү гэһэн һэжэг түрэнэ. Хэршье инверсигүй шүлэгүүдэй олон байгаашье һаань, ород поэзиин ёһо заншал бурядайхияа диилэшэнэ, тииһэнһээнь боложо шүлэгүүдынь тогтууригүй ритм, гуримтай, формотой шэнгеэр үзэгдэнэ. Энээнээ саашадаа Ч. Гомбоин хараадаа абажа, заһаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ц. Дондокова поэзидэ шэнэ хүн бэшэ. «Бурят басаганай дуунууд» гэжэ шүлэгүүдэйнь ном энээндэ гэршэ болоно. Мэргэжэл шадабаритайгаар, хурса бодолтойгоор, гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр бэшэгдэһэн шүлэгүүд олон. Тиимэл хаданъ поэтессын бэлигэй адли тэгшэ бэшэнь гайхалтай. «Хүгжэмшэн» гэжэ жэгтэй уран шүлэгэй хажууда «Хажууршан» гэжэ удхаараашье жэжэ, торожо унашахаар «болдогтой», хайша хэрэгээр бэшэгдэһэн шүлэгүүд дайралдана. һүүлэй үедэ Ц. Дондокова шүлэг бэшэлгэдээ хүйтэржэ байна ха гэһэн һэжэгшье түрэнэ. Лирическэ гүнзэгы мэдэрэлтэй шүлэгүүдэй орондо газаа талын зураглал, орёо удха эрьюулһэн зүйлнүүд дайралдана. Энэ талаһаа «Туруута хүлэгэйм хүлгөөн» гэһэн баглаа сонедүүдые хаража үзэе. Удхань бүрүүл, юун тухай хэлэхэеэ һанаһаниинишье ойлгогдоногүй: «Сонет бэшээд үзөөб»,—гэжэ өөрөө бэшэнэ. Үнэхөөрөөшье бэшээд «үзөө» гэжэ һанамаар. Идейнэ ямаршье удхагүй, рифмэ, ритм хэрэглэхэ талаар хэһэн туршалга болоод лэ үлэшэнэ. Олон газарта үгэнүүдынь һуурияашье олоогүй, таамагаар табигдашанхай. Юрэнхыдөө энэ сонедүүд поэтессын гэдэргээ сухариһан сухарилта гэжэ өөрынгөө һанамжа хэлэхэ байнаб, Эхэнэр хүн нарин, дуранай лирикэдэ бэрхэ байдаг юм гэһэн һанал арсашагүй. Энээниие манай хоёр Цырендулма Дондоковануудай поэзи гэршэлэнхэй.

«Агын талын дуушан» гэжэ Цэдэб Жамбаловые буруу нэрлэдэггүй. Хэрхо харасатай, байгаалиин үгэһэн бэлигтэй залуу поэт Агынгаа талатай ажабайдалдаашье, поэзидээшье хахасадаггүй. Тэрэнэй геройнууд — бидэниие тойрожо байгаа юрын хүнүүд тухай даамай даруугаар, инаг дуратайгаар бэшэһэн Цэдэб Жамбаловай, жэшээлхэдэ, «Ошор хүнды» шүлэгүүд олондо һайшаагдадаг. Гэхэтэй хамта, юрэнхыдөө, Цэдэб Жамбаловай поэзи дэлисэ багатай, заримдаа тематикаараа жэжэшье болохоёо һанана. Поэдтэ литературна мэргэжэл, теори дутана хаш. Тэрэнэй шүлэгүүд амисхалаараа, мэдэрэлээрээ бэе бэедээ адлинууд болошоно. Лирическэ геройнь образ тодо бэшэ, идейнэ шэглэлынь нэгэл адли шэнгеэр үзэгдэнэ.

«Хуһад шууяна нютагтамнай» гэжэ һонирхолтой ном түрэл хэлэн дээрээ Ким Ильин нёдондо гаргаа һэн. Арсашагүй амжалтануудай хажуугаар даншье юрэнхыгөөр бүтээгдэһэн, халирхай шүлэгүүд, үгэ болон үгүүлэлэй «бэлхинүүд» тон олон дайралдана. Түрэл хэлэеэ тон наряар шудалаа һаа, Ильинэй үшөөш ехэл амжалта түйлахань дамжагүй. Тэрэнэй политическэ лирикэнь мэргэн шэглэлтэй, удхаар һайн байдаг. Дуранай лирикэдэ ороходонь, поэдэй мэдэрэлэй нэгэ бага үгытэйнь элирнэ. Тиимэһээ Ким Ильин саашадаа гражданска болон политическэ лирикын замаар ябабал, алдуу хэхэгүй аабза гэжэ һанагдана.

Лопсон Тапхаев Георгий Дашибылов хоёр поэзиимнай үүдэ нэтэрүүгээр тоншожо, досоонь ороод байна. Энэнь тон һайшаалтай. Лопсон Тапхаевай шүлэгүүд ямаршьеб тон гүнзэгы сээжын оёорһоо гараһан, мэдэрэлээр булагтал баян, образоор халима дүүрэн, зөөлэн хонгёо юм. Жэшээлхэдэ, «Түнхэн» гэжэ шүлэг соогоо:

Түнхэн...
Тэнгэриин үнгэтэй зүһэ нэгэдэн,
Тэрэнгиин үнэрөөр манаран байдаг
Сэнхир ногоон энэ һайда

Сэдьхэл дуранайм тэбэрилдэл,— гэжэ бэшэхэдэнь, Түнхэн нютагай һайханиие, поэтическэ зураглалыень нюдөөрөө хараһандал болохоһоо гадна, залуу шүлэгшын сэдьхэлэй хонгёо зөөлые ойлгонобди. Лопсон Тапхаевта иимэ һүрэгэй шүлэгүүд олон. Зүгөөр залуу шүлэгшэдэ өөрынгөө зүб зам олохыень, ажабайдал һайса үзэхыень, ургажа, хүгжэжэ ябахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэлтэй. Георгий Дашибыловэй шүлэгүүд Лопсон Тапхаевайхида орходоо һураггүй ажабайдалда дүтэ, ажабайдалай аминда, наранда шарагдаһан, эршэтэйшье байна. Энэнь һайшаалтай. Заримдаа тэрэ ехээр бодожо үзэншьегүй, мэдэрэлэйнгээ уута уудаланшьегүй бэшэжэрхинэ, нэгэ үгөөр, түргэдэнэ гээшэ ха. Гадна поэдэй өөрынгөө зам үшөө олоодүйнь шүлэгүүдынь уншаад байхада элирнэ. Лопсон Тапхаев Георгий Дашибылов хоёр арсашагүй бэлигтэй зон. Тиимэһээл бэлигтээ хайхарамжатайгаар хандажа, ёһотой поэзиин замаар ябабальнь, тэдэниие ехэхэн амжалта хүлеэнэ.

Бурят поэзимнай шэргэшэгүй булаг ха юм. Шэнэ шэнэ хонгёо уран шүлэг, поэмэнүүд, шэнэ шэнэ нэрэнүүд арад зонаймнай сээжэһээ гаражал байгаа, байна, байхашье! «Бурядаймнай поэзи булагтал шэргэшэгүй!» — гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ, юундэб гэхэдэ, арадаймнай сэдьхэл шэргэшэгүй ха юм.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

ЁОХОРОЙ ДУУНУУД

Хадаһаа гараһан булагнай,
Хабтагай шулуун
дамжуургатайл.
Коммунизмдаа дабшаһан
араднай
Ленин багшаһаа дүнгэлгэтэйл.
Бооріһоо гараһан булагнай
Болдогор шулуун
дамжуургатайл.
Батажан байһан оромнай
Багша Ленинһээ
һургаалтайл.

Ленин багшын
Һургаал һайхан.
Байгал далайн
Уһан гүнзэгы.
Багша Ленинэй
Һургаал гүнзэгы.
Нара хаража
эртэ бодо,
Ажалаа магтажа
һалирхай бү боло.
Холбоод хэлэхэдэ
Үгэдэ һайхан,
Ханилаад ябахада
Зүрхэндэ илдамхан.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Лена мүрэнэй
Уһан һайхан

Н. С. НОРЖИМАЕВ

СУГЛААН

(Басни)

Шугын оёорой талмай дээрэ
Шууяатай ехэ суглаан болобо.
Хойбон жороотой тэмсэхэ
бүлгэмдэ
Хоёр мэдүүлгэ ороһон байгаа.
Нэгэниинь
Нэтэ хара баабгайһаа:
«Намайе бүлгэмдэ абыт,
Найдалыетнай харюулхаб.
Барга хара Бартахитнай уг
Уһанда хаяхагүйб.
Хоёр хүлтэниие
Хороожо шадахаб» гээ һэн.
«Бара, бара, барагдаа,
Бартахимнай этигэлтэй даа!»
—гэлдээд,
Хүрин дахатын түлөө
Хүбшын модонһоо олон
һабар
Хүнгэнөөр дээшээ хөөрэбэ.
Хоёрдохи мэдүүлгэнь
Хорогүйхэн Туулайһаа һэн.
Эртээнһээ гараа үргэжэ,
Эреэн гүрөөһэн эхилбэ:
Ута шэхэтэйшье һаа,
Туулайнар
Ухаагаар богони юумэл,
Тулюур аймхай тэдэнэр
Туһа манда хүргөөгүйл.
Оодон һүүлтэнүүдээр
олошоронхаар
Орхиел саашань!» гэбэ ха.
«Туулайн
Тугалшье бариһаниинь дуулдаагүйл!» — гэжэ
Нэгэн баһа
Нэмэлтэ һууриһаа оруулба.
«Зүб, зүб!» гэлдэжэ,
Зүблөөн дээрээ зүбшэбэд.
«Зориг ороторнь...» —
гээд,
Зоболонто Туулайе
орхижорхибод.
Хүнэй зарим бүлгэм дээрэ
Хүбшын суглаанууд байгшал.

ЁГТОЙХОН БОГОНИ ШҮЛЭГҮҮД

ХЭЛЭМЭР НЭГЭН

Хэлэн болоходо—
Хэдэргэ.
Хэрэг болоходо—
Гэдэргэ.

ҮНДЭГӨӨ ДАРАҺАН ТАХЯА

Хото хүдөөдэ ябахадаа,
Золгодогби зарим түрэлхидтэй.
Хори гараһан ухибүүдээ
Ходо загхан гэдэг зантай.
Артель, совхоз, заводой
Ажалай дүршэлһөө зайлуулдаг,
Хожомойхиинь огто бодонгүй
Хоолойень өөһэдөө тэжээдэг.

СЭСЭН АРХИНШАНАЙ ҮГЭ

Айхабтар ухаатай хүндэ
Алтан дэлхэй дээрэ
Ажа ябахань угаа хүндэ.
Ахир дорой амитадтай
Адли болохо гэжэ
Архидахада тон аятай.

НЮУСА

Айхабтар һайхан самсатай
Айлшан нэгэтэ бууба.
Халуун гээшэ аймшагтай,
Костюмаа тайлангүй һууба.
Тарган мяха эдихэдээ,
Барһанай хүлһэн бааяба.
Хахадые барин гэхэдээ,
Хүүртигээ тайлан хаяба.
Ай, бурхан! Самсань гыш!
Арадаа һула хамсыгүйл.
Энгэргүй, заха аад, сээжэбшэ
Иигэжэ нюусань нээгдэшоо.
Аба абаһаар уулзахадаа,
Айхабтар сэсэн зон байһан аад,
Саашань уудалхада—хооһон,
«Самсагүй», алга, тооһорон
Ябадаг амитадые һаанай
Яһала оло харалайб.

БАРАГАР ШАРАЙТАЙ ХҮН

Уралаа бүхөөр жэмыгээд,
Ууртай ябадаг нэгэн бии.
Оносогүй хүйтэн нюдэтэй,
Оройдоо үгэ дуугүй.
Мэдэнэлби тэрэ яахадаа
Мэнтэгэр барагар ябадаг бэ?
Олоной хүхюун байдалда,
Зоной амжалтада дурагүй.

АЙМХАЙ

— Хаанаһаа гэнтэ Шандаган
Хатуу зоригтой болобоб?
Байтараа энэмнай шангаран,
Баабгайе шүүмжэлжэ оробол!
— Хара Баабгай архидаад,
Халижа шэрээһээ буугаа бшуу.
Зоргоороо орон, албатадаа
Зонхилхоо мүнөө болёо бшуу.

Г. Чимитов.

ЦЭДЭН ГАЛСАНО[...]

Хүлгүү танай шүлэг —
Хүн бүхэнэй баяр,
Баран манда бэлэг,
Баяр, баяр, баяр.
Элхи нуурай долгин
Эльбээрэгтэг дахин,
Салгидаг лэ булгин,
Сагай гүйдэл ахиг!

НИКОЛАЙ ДАМДИН[...]

Галта шинии үгэ,
Балта шэнги, хүндэ,
Хүндэ, хүндэ, хүндэ,
Хүсэл зориг түгэс.
Холын замда өөнтэг
Хоолойш бүүхэн һөө[...]
Эршээ, эршээ, эршээ,
Эршээ улам нэмээ!

Д. Дамбаевай шүлэ[...]
Ф. Балдаевай зура[...]

АРАДАЙ ДУУНУУДҺА[...]

Уулыгаа хүндэлэн зур[...]
[...]
Унаашам гээ гү солбо[...]
Үринаар урдаасам [...]
Ушараашам гээ гү соно[...]
Хадыгаа хүндэлэн зура[...]
[...]
Хатаршам гээ гү солбо[...]
Халуунаар урдаасам [...]
[...]
Ханилаашам гээ гү соно[...]
Санжа Банзаракцае[...]
жэ абаба.

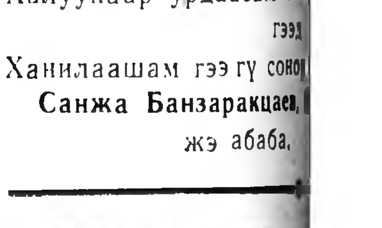

Мүнөөдэр[...]
телевиден[...]
програм[...]

19.00— Һ[...] нин. 19.10 — [...] ра — жизнь [...] жэ киноочерк. 19.30 — [...] литическэ темээр [...] 19.45 — «Залуушуулда [...] дажа американскэ [...] Альберт Кантай хөөрэлд[...] дамжуулга. 20.25 — [...] 20.35 — «Шэнэ замда [...] һэн дамжуулга. 20.45 — [...] денинин шэнэ һонин. 20.5[...] танцевала одно лето» [...] һайханай фильм. 22.25 — [...] дэрэй программа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28. ТЕ[...] ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора —46-32. зам. редакт[...] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жи[...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советско[...] тельства—47-59, промышленности и транспорта, инфор[...] —35-14, культуры—34-05, писем и рабселькоров—[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтерия[...] Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль[...] Бурятской АССР.

Н00653. Зак. № 7[...]